

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de Vastentijd 2018

1 november 2017

“Door het hand over hand toenemen van de zonde zal de liefde van de meesten verkoelen” (Mat. 24, 12)

Geliefde broeders en zusters,

Het Pasen van de Heer nadert weer! Om ons hierop voor te bereiden biedt de Voorzienigheid van God ons de Veertigdagentijd aan, “het sacramentele teken van onze bekering”¹. De Veertigdagentijd verkondigt en verwezenlijkt de mogelijkheid om naar de Heer terug te keren met heel ons hart en heel ons leven. Ook dit jaar wil ik met deze boodschap heel de Kerk helpen in deze tijd van genade in vreugde en waarheid te leven; en ik doe dit door mij te laten inspireren door een uitdrukking van Jezus in het evangelie van Matteüs: “Door het hand over hand toenemen van de zonde zal de liefde van de meesten verkoelen” (Mat. 24, 12).

Deze zin staat in het gesprek dat het einde der tijden betreft en dat zich afspeelt in Jeruzalem op de Olijfberg, juist daar waar het lijden van de Heer zal beginnen. Als antwoord op een vraag van de leerlingen verkondigt Jezus een grote rampspoed en beschrijft de situatie waarin de gemeenschap van gelovigen zich zou kunnen bevinden: ten overstaan van droevige gebeurtenissen zullen sommige valse profeten velen bedriegen, en wel zo dat zij in de harten de liefde die het middelpunt is van heel het evangelie, dreigen uit te doven.

De valse profeten

Laten wij naar deze passage luisteren en ons afvragen: welke vorm nemen de valse profeten aan? Zij zijn als “slangenbezweerders”, dat wil zeggen ze profiteren van de menselijke emoties om mensen tot slaaf te maken en hen te brengen waarheen zij willen. Hoeveel kinderen van God worden beïnvloed door de verlokkingen van kortdurend genot dat met geluk wordt verward! Hoeveel mannen en vrouwen leven als betoverd door de illusie van het geld, die hen in werkelijkheid tot slaven maakt van winst en bekrompen belangen!

1 Romeins Missaal, Eerste zondag van de Veertigdagentijd, Gebed.

Hoevelen leven met het idee dat zij aan zichzelf genoeg hebben maar die aan eenzaamheid ten prooi vallen.

Andere valse profeten zijn de “charlatans” die eenvoudige en onmiddellijke oplossingen voor het lijden aanbieden, geneesmiddelen die echter in het geheel niet blijken te werken: hoeveel jongeren worden valse geneesmiddelen als drugs, “wegwerprelaties” en gemakkelijk maar oneerlijk gewin aangeboden! Hoevelen zijn er verstrikt in een volslagen virtueel leven, waarin de relaties eenvoudiger en sneller lijken om vervolgens op dramatische wijze zinloos te blijken! Deze bedriegers die waardeloze dingen aanbieden, nemen daarentegen weg wat kostbaarder is, zoals waardigheid, vrijheid en het vermogen om lief te hebben. Het is het bedrog van de ijdelheid dat ons ertoe brengt als pauwen onze veren op te zetten ... om vervolgens tot het belachelijke te vervallen; en van het belachelijke is geen terugkeer mogelijk. En dit verwondert niet: de duivel, die “een leugenaar, ja de aartsleugenaar is” (Joh. 8, 44), houdt het kwaad als het goede voor om het menselijk hart in verwarring te brengen. Ieder van ons is daarom geroepen in zijn hart te onderscheiden en te onderzoeken of hij wordt bedreigd door de leugens van deze valse profeten. Men moet leren niet bij het onmiddellijke, oppervlakkige niveau stil te blijven staan, maar te herkennen wat binnen in ons een goede en duurzamere indruk achterlaat, omdat het van God komt en werkelijk van waarde is voor ons welzijn.

Een kil hart

Dante Alighieri stelt in zijn beschrijving van de hel de duivel voor als zittend op een troon van ijs;² hij woont in het ijs van de verstikte liefde. Laten wij ons dan afvragen: hoe verkoelt in ons de liefde? Wat zijn de signalen die erop wijzen dat in ons de liefde dreigt uit te doven?

Wat de liefde uitdooft, is vooral de geldzucht, “de wortel van alle kwaad” (1 Tim. 6, 10); hierna komt dat wij God en dus het vinden van troost in Hem afwijzen door onze troosteloosheid te stellen boven de troost van zijn Woord

2 “Lo ‘mperador del doloroso regno / da mezzo ’l pezzo uscia fuor de la ghiaccia” (“De heerser van het rijk van smarten / stak vanaf het middel uit het ijs”) (Inferno, XXXIV, 28-29).

en van de Sacramenten.³ Dit alles verandert in geweld dat zich richt tegen hen die als bedreiging van onze “zekerheden” worden gezien: het kind dat nog niet geboren is, de zieke oudere, de gast die op doortocht is, de vreemdeling, maar ook de naaste die niet beantwoordt aan onze verwachtingen.

Ook de schepping is een stille getuige van deze verkillung van de liefde: de aarde wordt vergiftigd door afval dat uit zorgeloosheid en eigenbelang wordt weggeworpen; de zeeën, die eveneens vervuild zijn, herbergen helaas de lichamelijke overschotten van zoveel schipbreukelingen van gedwongen migratie; de hemel - die in Gods plan zijn heerlijkheid bezingt - wordt doorkliefd door machines die dood en verderf zaaien.

De liefde verkoelt ook in onze gemeenschappen: in de apostolische exhortatie Evangelii gaudium heb ik getracht de duidelijkste tekenen van dit gebrek aan liefde te beschrijven. Dat zijn: egoïstische laksheid, steriel pessimisme, een neiging om zich te isoleren en zich in te laten met voortdurende broederoorlogen, een wereldse mentaliteit die ertoe leidt zich alleen maar bezig te houden met wat uiterlijk is, en zo het missionair elan vermindert.⁴

Wat te doen?

Als wij in ons binnenste en rondom ons de zojuist beschreven signalen zien, dan reikt de Kerk, onze moeder en leermeesteres, ons met het soms bittere medicijn van de waarheid in deze tijd van de Veertigdagentijd het zoete geneesmiddel van gebed, aalmoes en vasten aan. Door meer tijd te besteden aan het gebed, maken wij het voor ons hart mogelijk de geheime leugens te ontdekken waarmee wij onszelf bedriegen,⁵ om ten slotte de troost van God te zoeken. Hij is onze Vader en wil voor ons het leven.

Het geven van aalmoezen bevrijdt ons van hebzucht en helpt ons te ontdekken dat de ander mijn broeder of zuster is: wat ik heb, is nooit alleen van mij. Hoezeer zou ik willen dat de aalmoes voor allen zou veranderen in een ware

3 “Het is merkwaardig, maar zeer vaak zijn wij bang voor troost, voor getroost te worden. Wij voelen ons zelfs veiliger in droefenis en troosteloosheid. Weet u waarom? Omdat wij ons in droefenis als het ware hoofdrolspelers voelen. Bij troost is daarentegen de Heilige Geest de hoofdrolspeler” (Angelus, 7 december 2014).

4 Nrs. 76-109.

5 Vgl. Benedictus XVI, encycl. Spe salvi, 33.

levensstijl! Hoezeer zou ik willen dat wij als christenen het voorbeeld van de apostelen zouden volgen en in de mogelijkheid van onze goederen samen te delen met anderen een concreet getuigenis zouden zien van de gemeenschap die wij in de Kerk beleven. Wat dit betreft, maak ik de aansporing van de heilige Paulus tot de mijne, toen hij de Corinthiërs uitnodigde tot de collecte voor de gemeenschap van Jeruzalem: “Ik geef u in dezen een raad die u van pas kan komen” (2 Kor. 8, 10). Dit geldt in het bijzonder in de Veertigdagentijd, waarin veel organisaties collectes houden ten gunste van Kerken en volken in moeilijkheden. Maar hoezeer zou ik ook willen dat wij in onze dagelijkse relaties ten overstaan van iedere broeder en zuster die om hulp vraagt, zouden bedenken dat daar een oproep van de goddelijke Voorzienigheid is: iedere aalmoes is een gelegenheid om deel te nemen aan de Voorzienigheid van God jegens zijn kinderen; en als Hij zich vandaag van mij bedient om een broeder of zuster te helpen, zal Hij dan morgen ook niet voorzien in mijn noden, Hij die zich niet laat overwinnen in edelmoedigheid?⁶

Vasten ontnemt ten slotte onze gewelddadigheid haar kracht, ontwapent ons en vormt een belangrijke gelegenheid om te groeien. Enerzijds maakt Vasten het ons mogelijk te ervaren wat allen ondervinden die ook aan het strikt noodzakelijke gebrek hebben en de dagelijkse greep van de honger kennen; anderzijds brengt het de toestand van onze geest tot uitdrukking die hongert naar goedheid en dorst naar het leven van God. Vasten maakt ons wakker, het doet ons meer letten op God en de naaste, het wekt de wil weer op om aan God te gehoorzamen, de Enige die onze honger verzadigt.

Ik zou willen dat mijn stem verder zou gaan dan de grenzen van de katholieke Kerk om u allen te bereiken, mannen en vrouwen van goede wil, die openstaan voor het luisteren naar God. Als u, evenals wij, bedroefd bent om het hand over hand toenemen van de ongerechtigheid in de wereld, als de kilte die de harten en het handelen verlamt, u zorgen baart, als u de zin van gemeenschappelijk mens-zijn minder ziet worden, sluit u dan bij ons aan om God gezamenlijk aan te roepen, om samen te vasten en samen met ons te geven zoveel u kunt, om onze broeders en zusters te helpen!

6 Vgl. Pius XII, encycl. *Fidei donum*, III.

Het vuur van Pasen

Ik nodig vooral de leden van de Kerk uit om ijverig, gesteund door aalmoes, vasten en gebed, de weg van de Veertigdagentijd op te gaan. Als de liefde in zoveel harten soms lijkt uit te doven, dan dooft zij niet uit in Gods hart! Hij geeft ons steeds nieuwe gelegenheden om opnieuw te kunnen beginnen met lief hebben.

Een gunstige gelegenheid zal ook dit jaar het initiatief “24 uur voor de Heer” zijn, dat ertoe uitnodigt het sacrament van verzoening te vieren in een context van eucharistische aanbidding. In 2018 zal dit plaatsvinden op vrijdag 9 en zaterdag 10 maart, geïnspireerd door de woorden van psalm 130, 4: “Maar bij U vind ik vergeving”. In ieder bisdom zal minstens één kerk gedurende 24 uur achter elkaar open blijven en de mogelijkheid voor een gebed van aanbidding en sacramentele biecht aanbieden.

In de Paasnacht zullen wij de schitterende ritus van het ontsteken van de Paaskaars opnieuw beleven: ontstoken aan het “nieuwe vuur”, zal het licht langzamerhand de duisternis verdrijven en de liturgische gemeenschap weer verlichten. “Het licht van Christus’ glorievolle verrijzenis moge uit ons hart en onze geest de duisternis verdrijven”,⁷ opdat wij allen de ervaring van de leerlingen van Emmaus opnieuw beleven: luisteren naar het woord van de Heer en ons voeden met het eucharistisch Brood zal het ons hart toestaan opnieuw van geloof, hoop en liefde te branden.

Ik zegen u en bid voor u. Vergeet niet voor mij te bidden.

Vanuit het Vaticaan, 1 november 2017
Hoogfeest van Allerheiligen

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

⁷ Romeins Missaal, Paaswake.

BOODSCHAP

**van paus Franciscus voor de 55e Wereldgebedsdag voor roepingen 2018
3 december 2017**

De oproep van de Heer horen, onderscheiden, beleven

Geliefde broeders en zusters,

Komende oktober zal de 15e Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode plaatsvinden, die gewijd zal zijn aan de jongeren, in het bijzonder aan de relatie tussen jongeren, geloof en roeping. Bij deze gelegenheid zullen wij de mogelijkheid hebben om dieper in te gaan op hoe de oproep tot de vreugde die God tot ons richt, in het middelpunt van ons leven staat en hoe dit “Gods plan voor mannen en vrouwen van iedere tijd” is (Bisschoppenconferentie, 15e Gewone Algemene Vergadering, De jongeren, het geloof en de onderscheiding van de roeping, Inleiding).

Het betreft een blijde boodschap die ons weer met kracht wordt verkondigd door de 55e Wereldgebedsdag voor Roepingen: wij worden niet aan het toeval overgelaten, noch meegeslept door een reeks ongeordende gebeurtenissen, maar ons leven en onze aanwezigheid in de wereld zijn daarentegen de vrucht van een goddelijke roeping!

Ook in deze onrustige tijd herinnert het mysterie van de Menswording ons eraan dat God ons altijd tegemoet komt en God-met-ons is, die langs de soms stoffige wegen van ons leven trekt en met begrip voor ons smachtend verlangen naar liefde en geluk ons roept tot vreugde. Bij de verscheidenheid en specificiteit van iedere persoonlijke en kerkelijke roeping gaat het om het horen, onderscheiden en (be)leven van dit Woord dat van boven roept en dat onze talenten tot bloei laat komen, dat ons ook instrumenten van heil maakt en ons richt op de volheid van geluk.

Deze drie aspecten -horen, onderscheiding en beleven- vormen ook de omlijsting aan het begin van de zending van Jezus, die na de dagen van gebed en strijd in de woestijn zijn synagoge van Nazareth bezoekt en die luistert naar het Woord, de inhoud van de Hem door de Vader toevertrouwde zending onderscheidt en verkondigt dat Hij gekomen is om het “heden” te verwezenlijken (vgl. Luc. 4, 16-21).

Horen

De oproep van de Heer -dat moet onmiddellijk worden gezegd- is niet zo vanzelfsprekend als een van de vele dingen die wij dagelijks kunnen horen, zien of aanraken. God komt op een stille en discrete wijze, zonder zich op te dringen aan onze vrijheid. Zo kan het gebeuren dat zijn stem wordt verstikt door de vele zorgen en prikkels die onze geest en ons hart in beslag nemen.

Dan is het noodzakelijk ons voor te bereiden op een diepgaand luisteren naar zijn Woord en leven, ook aandacht te schenken aan de kleine dingen van ons dagelijks bestaan, de gebeurtenissen te leren lezen met de ogen van het geloof en open te blijven staan voor de verrassingen van de Geest.

Wij zullen de bijzondere en persoonlijke oproep die God voor ons heeft bedacht, niet kunnen begrijpen, als wij opgesloten blijven in onszelf, in onze gewoonten en in de apathie van wie zijn leven verspilt binnen de beperkte kring van het eigen ik. Zo zouden wij de gelegenheid verliezen om groots te dromen en de hoofdrolspeler te worden van de unieke en originele geschiedenis die God met ons wil schrijven.

Ook Jezus is geroepen en gezonden; daarvoor heeft Hij zich in stilte moeten bezinnen, heeft Hij naar het Woord in de synagoge geluisterd en het gelezen en heeft Hij met het licht en de kracht van de Heilige Geest de betekenis ervan ten volle onthuld, het betrokken op zijn eigen persoon en de geschiedenis van het volk Israël.

Deze houding wordt tegenwoordig steeds moeilijker, omdat wij in een rumoerige maatschappij leven, te midden van het tumult van een overvloed aan prikkels en informatie die onze dagen vullen. Van buiten is er het lawaai dat onze steden en wijken overheerst, en van binnen is er vaak een innerlijke versnippering en verwarring die het ons onmogelijk maakt om te blijven stilstaan, om de smaak van de beschouwing te proeven, om kalm na te denken over de gebeurtenissen van ons leven en om vol vertrouwen in het zorgzame plan van God voor ons te werken, om een vruchtbare onderscheiding te bewerkstelligen.

Maar, zoals wij weten, komt het Rijk van God zonder lawaai te maken en zonder aandacht te trekken (vgl. Luc. 17, 21) en is het alleen maar mogelijk de kiemen ervan waar te nemen, wanneer wij, zoals de profeet Elia, weten

door te dringen in de diepte van onze geest en toelaten dat deze zich opent voor het nauwelijks waarneembare waaien van de goddelijke bries (vgl. 1 Kon. 19, 11-13).

Onderscheiden

Wanneer Jezus in de synagoge van Nazareth de passage van de profeet Jesaja leest, onderscheidt Hij de inhoud van de zending waarvoor Hij is gezonden, en houdt deze voor aan degenen die de Messias verwachtten: “De Geest des Heren is over mij gekomen, omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken, en aan blinden, dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer” (Luc. 4, 18-19).

Zo kan ook ieder van ons de eigen roeping alleen maar ontdekken door geestelijke onderscheiding, “een proces waarmee de persoon in dialoog met de Heer en luisterend naar de stem van de Geest de fundamentele keuzes kan maken, te beginnen bij die betreffende zijn levensstaat” (Bisschoppenconferentie, 15e Gewone Algemene Vergadering, De jongeren, het geloof en de onderscheiding van de roeping, II, 2).

Wij ontdekken in het bijzonder dat de christelijke roeping altijd een profetische dimensie heeft. Zoals de Schrift ons laat zien, worden de profeten gezonden naar het volk in situaties van grote materiële onbestendigheid en van geestelijke en morele crisis om namens God woorden van bekering, hoop en troost te brengen. Zoals een wind die het stof doet opstuiven, verstoort de profeet de valse rust van het geweten dat het Woord van de Heer is vergeten, hij onderscheidt de gebeurtenissen in het licht van Gods belofte en helpt het volk tekenen van de dageraad in de duisternis van de geschiedenis te ontwaren.

Ook vandaag hebben wij grote behoefte aan onderscheiding en profetie; dienen wij de verleidingen van ideologie en fatalisme te overwinnen en in de relatie met de Heer plaatsen, instrumenten en situaties te ontdekken waardoor Hij ons roept. Iedere christen zou het vermogen moeten kunnen ontwikkelen om te “lezen wat zich in de diepte bevindt van het leven” en te begrijpen waar en waartoe de Heer hem roept om zijn zending voort te zetten.

Leven

Ten slotte verkondigt de Heer het nieuwe van het huidige uur, dat velen enthousiast zal maken en anderen zal verharderen: de tijd is vervuld en Hij is de door Jesaja aangekondigde Messias, gezalfd om de gevangenen te bevrijden, aan de blinden het zicht terug te geven en de barmhartige liefde van God aan ieder schepsel te verkondigen. “Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is thans in vervulling gegaan” (Luc. 4, 20).

De vreugde van het evangelie, die ons openstelt voor de ontmoeting met God en onze broeders en zusters, kan niet wachten op onze traagheid en luiheid; zij raakt ons niet, als wij aan het raam blijven staan met het excuus dat wij nog altijd op gunstig weer wachten; en het wordt ook niet vervuld, als wij zelf vandaag nog niet het risico nemen van een keuze. De roeping is vandaag! De christelijke zending is voor het heden! En ieder van ons is geroepen -tot het leven van een leek in het huwelijk, dat van een priester in het gewijde ambt, of dat van een bijzondere toewijding- om getuige te worden van de Heer, hier en nu.

Dit “heden”, verkondigd door Jezus, verzekert ons immers dat God blijft “neerdalen” om onze mensheid te redden en ons deelgenoot te maken aan zijn zending. De Heer roept ons nog steeds met Hem te leven en achter Hem aan te gaan in een relatie van bijzondere nabijheid, tot directe dienst aan Hem. En als Hij ons doet begrijpen dat Hij ons roept om ons geheel toe te wijden aan zijn Rijk, moeten wij niet bang zijn! Het is mooi -en het is een grote genade- geheel en voor altijd aan God en de dienst aan onze broeders en zusters toegewijd te zijn.

De Heer blijft vandaag oproepen om Hem te volgen. Wij moeten niet wachten totdat wij volmaakt zijn om edelmoedig “hier ben ik” te antwoorden, noch angst hebben voor onze beperkingen en zonden, maar met een open hart de stem van de Heer ontvangen. Ernaar luisteren, onze persoonlijke zending in Kerk en wereld onderscheiden en ten slotte deze beleven in het heden dat God ons geeft.

Moge de Heilige Maria, de jonge vrouw aan de periferie, die het vleesgeworden Woord van God heeft aanhoord, ontvangen en beleefd, ons bewaren en altijd op onze tocht begeleiden.

Vanuit het Vaticaan, 3 december 2017
Eerste zondag van de Advent

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

INVOERING GEDACHTENIS

‘Maria, Moeder van de Kerk’ op maandag na Pinksteren 3 maart 2018

Op 3 maart 2018 heeft het Vaticaan het besluit van Paus Franciscus meegedeeld, dat in de hele Kerk van de Romeinse ritus de viering van Maria onder de titel “Moeder van de Kerk” wordt ingevoerd als een jaarlijkse verplichte gedachtenis.

De beslissing is gepubliceerd in een decreet, ondertekend door de prefect van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, kardinaal R. Sarah, alsmede door de secretaris, aartsbisschop A. Roche, op 11 februari 2018 bij gelegenheid van de 160e verjaardag van de eerste verschijning van Onze Lieve Vrouw te Lourdes.

Het decreet is vergezeld zowel van een toelichting door de kardinaal prefect, als van een bijlage met de Latijnse teksten voor de formulieren voor de Mis, het getijdengebed en het Romeins Martyrologium. De bisschoppenconferenties dienen de vertaling ervan goed te keuren en na het verkrijgen van de Romeinse “confirmatie” te publiceren.

Het decreet wijst erop, dat bij de overweging van de mysteries van Christus en van het wezen van de Kerk de Maagd Maria niet buiten beschouwing kan blijven, omdat zij zowel de Moeder is van Christus als van de Kerk. Augustinus zei al dat Maria de moeder is van de ledematen van de Kerk, omdat zij door haar liefde heeft meegewerkt aan de geboorte van de gelovigen in de Kerk. Paus Leo de Grote verkondigde dat de geboorte van het Hoofd ook de geboorte van het Lichaam is en hij duidde Maria tevens aan als moeder van Christus, de Zoon van God, én als moeder van de ledematen van het mystieke lichaam, namelijk de Kerk.

“Deze overwegingen ontspringen aan het goddelijk moederschap van Maria en aan haar band met het werk van de Verlosser, dat zijn hoogtepunt vindt op het uur van het kruis. Staande naast het kruis ontving moeder Maria het liefdestestament van haar Zoon, waardoor zij alle mensen, vertegenwoordigd in de persoon van de geliefde leerling, aannam als kinderen die herboren moesten worden tot het goddelijke leven. Zo werd zij de liefdevolle moeder van de Kerk, die door Christus werd verwekt op het kruis, toen Hij de Geest

gaf. Van zijn kant koos Christus in zijn geliefde leerling alle leerlingen uit als vertegenwoordigers van zijn liefde tegenover zijn Moeder, door haar aan hen toe te vertrouwen, zodat zij haar zouden eren met de genegenheid van kinderen.”

De zalige Paus Paulus VI riep op 21 november 1964 aan het eind van de derde zittingsperiode van het Tweede Vaticaans Concilie de heilige Maagd Maria uit tot “Moeder van de Kerk”. Bij gelegenheid van het heilig Jaar van de verzoening (1974) werd ter ere van de Heilige Maria, Moeder van de Kerk, een votiefmis opgesteld.

In zijn commentaar wijst kardinaal Sarah erop, dat in de loop van de jaren de invoering van de viering van “Maria, Moeder van de Kerk” in de eigen kalender van sommige landen op de maandag na Pinksteren werd goedgekeurd en ingevoerd (bijv. in Polen en Argentinië). Deze viering werd voor andere dagen goedgekeurd met betrekking tot bijzondere plaatsen, zoals de Basiliek van Sint-Pieter, waar de afkondiging van deze titel door Paulus VI plaats had gevonden. Ook sommigen ordes en congregaties verkregen de goedkeuring voor de eigen teksten van deze viering. Nu wordt deze viering in heel de Latijnse kerk ingevoerd.

Bron: rkliturgie.nl/nieuwsberichten/invoering-gedachtenis-maria-moeder-van-de-kerk-dag-na-pinksteren

REGELING GRATIS VOG VOOR PAROCHIEVRIJWILLIGERS VERLENGD 12 februari 2018

Sinds begin 2016 is het mogelijk om een gratis Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan te vragen voor vrijwilligers binnen de Rooms-Katholieke Kerk die werken met minderjarigen en met mensen met een verstandelijke beperking. Deze gratis VOG-regeling zou tot en met 2017 lopen, maar is nu verlengd tot 1 januari 2019.

De verwachting is dat de regeling daarna zal worden omgezet naar een geheel andere regeling. Dit heeft ermee te maken dat in het regeerakkoord is vastgelegd dat de regeling overgaat van het Ministerie van Justitie en Veiligheid naar het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport én dat men in Den Haag nu verkennend onderzoek doet naar verruiming van de regeling. Hierover wordt in de tweede helft van 2018 meer informatie verwacht.

Preventiebeleid R.-K. Kerk

Sinds 2014 heeft de R.-K. Kerk het aanvragen van een VOG verplicht gesteld voor pastorale beroepskrachten en voor bepaalde groepen vrijwilligers. Deze verplichting om een VOG aan te vragen maakt onderdeel uit van het preventiebeleid tegen seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de R.-K. Kerk.

Parochies kunnen gratis VOG's voor de genoemde groep vrijwilligers aanvragen bij het contactpunt dat daarvoor via het CIO (het Interkerkelijk contact in overheidszaken) bij het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK) in Utrecht is ingericht. Het contactpunt doet een eerste screening van de aanvragen en zet deze door naar de betreffende ministeriële dienst. Parochies worden via hun bisdom verder over de verlenging van de regeling geïnformeerd met opnieuw de uitleg hoe ze gratis VOG's kunnen aanvragen.

OMGANG MET PERSOONSGEGEVENS IN DE ROOMS-KATHOLIEKE KERK

14 maart 2018

In heel de Europese Unie gaat vanaf 25 mei 2018 één regeling gelden voor de omgang met persoonsgegevens. Deze nieuwe wet wordt ook wel de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) genoemd. Onder meer door een mediacampagne van de overheid zijn er veel vragen over deze wetswijziging en het is daarom goed om stil te staan bij wat de AVG voor de Rooms-Katholieke Kerk betekent.

Het is bovendien goed als kerken nadenken over de vraag: wat registreren we van wie, met welke reden en voor hoe lang? De R.-K. Kerk heeft momenteel al regels over hoe om te gaan met persoonsgegevens en privacy in parochies. Deze regels zijn vastgelegd in het Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies.

Het is aan te raden om dit reglement nog eens goed door te lezen, want veel onderwerpen daarin blijven ook binnen de nieuwe wetgeving relevant. Op dit moment wordt gekeken op welke punten dit Algemeen Reglement moet worden aangepast met het oog op de wetswijziging. Zodra daar meer over bekend is, volgt informatie naar de parochies. Voorlopig blijft echter dus het bestaande reglement geldig en parochies kunnen met eventuele vragen zich het beste wenden tot het eigen bisdom.

**DECREET TOT VASTSTELLING VAN DE HERZIENE GEDRAGSCODE
PASTORAAT
10 april 2018**

Ondergetekenden, de diocesane bisschoppen van de bisdommen van de Utrechtse Kerkprovincie, de apostolisch administrator van het Militair Ordinariaat en de diocesaan administrator van het Bisdom Roermond, allen deel uitmakend van de Nederlandse Bisschoppenconferentie,

Overwegende

- dat wij de zorgvuldige pastorale dienstverlening binnen de Kerk dienen te bevorderen en derhalve dienen aan te dringen op de naleving van de gedragsregels in het pastoraat en tegen schendingen ervan met passende maatregelen dienen op te treden;
- dat de rechten en belangen van de christengelovigen en andere personen met het oog op de zorgvuldige pastorale dienstverlening dienen te worden beschermd en gewaarborgd;
- dat het gelet op het belang van een zorgvuldige pastorale dienstverlening wenselijk is dat de bisdommen van de Utrechtse Kerkprovincie beschikken over één Gedragscode Pastoraat;
- dat de eerste editie van de tekst van de Gedragscode Pastoraat door de diocesane bisschoppen van de bisdommen van de Utrechtse Kerkprovincie van kracht is verklaard per 1 juli 2014 en door de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) is voorgelegd aan de oversten om geldig te verklaren binnen hun orde of congregatie;
- dat sindsdien in de kerkgemeenschap ervaring is opgedaan met de vigerende Gedragscode Pastoraat en vele betrokkenen de werking van deze Gedragscode Pastoraat hebben geëvalueerd en de resultaten daarvan hebben voorgelegd aan ons en aan de KNR;
- dat de resultaten van de evaluatie van de vigerende Gedragscode Pastoraat vervolgens zijn verwerkt in de in de bijlage bij dit decreet gevoegde herziene Gedragscode Pastoraat;

- dat de KNR ook heeft meegewerkt aan de opstelling van de in de bijlage bij dit decreet gevoegde herziene Gedragscode Pastoraat.

Stellen vast

de tekst van de in de bijlage bij dit decreet gevoegde herziene Gedragscode Pastoraat.

Bepalen

dat de in de bijlage bij dit decreet gevoegde herziene Gedragscode Pastoraat op 13 april 2018 in werking treedt ter vervanging van de vigerende Gedragscode Pastoraat.

Bepalen voorts

- dat de tekst van de herziene Gedragscode Pastoraat op 13 april 2018 wordt gepubliceerd
 - o op de websites van de bisdommen van de Utrechtse Kerkprovincie;
 - o op de website www.RKKerk.nl;
 - o op de website <https://www.meldpuntgrensoverschrijdendgedragkk.nl>;
- dat de tekst van de herziene Gedragscode Pastoraat tevens wordt gepubliceerd
 - o in het eerstvolgende nummer van de Analecta van de bisdommen van de Utrechtse Kerkprovincie;
 - o in het eerstvolgende nummer van de reeks Kerkelijke Documentatie van het Secretariaat van het R.-K. Kerkgenootschap.

Utrecht, 10 april 2018

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

+ Mgr. Dr. J.M. Punt
Bisschop van Haarlem-Amsterdam
Apostolisch administrator van het militair ordinariaat

+ Mgr. Dr. G.J.N. de Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch

+ Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

+ Mgr. Dr. C.F.M. van den Hout
Bisschop van Groningen-Leeuwarden

+ Mgr. Dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

+ Mgr. dr. H.J.G.M. Schnackers
Diocesaan administrator van het Bisdom Roermond

Mevr. Mr. P.S.J.M. Daalmans
Secretaris-generaal van de Nederlandse Bisschoppenconferentie

GEDRAGSCODE PASTORAAT

13 april 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord

I. Werkingssfeer

II. Waarden en normen in het pastoraat

1. Algemeen
2. Relatie tot de bisschop
3. Relatie tot collega's
4. Gedrag in pastorale relaties en bij geestelijke begeleiding
5. Grensoverschrijdend gedrag
6. Omgang met minderjarigen
7. Geheimhouding
8. Lichamelijk en geestelijk welzijn
9. Behandeling van klachten conform het Reglement R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag

III Tot slot

Voorwoord

Het doel van de Gedragscode Pastoraat is om de sociale veiligheid binnen de R.-K. Kerkprovincie in Nederland te bevorderen en te waarborgen. Van degenen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt omdat hun werk direct of indirect het pastorale werk van de Kerk moet dienen, mag een correcte, professionele wijze van omgaan met elkaar en met anderen verwacht worden, met als voorbeeld de wijze waarop Jezus Christus omging met zijn leerlingen en andere tijdgenoten. Dat is een basisvoorwaarde voor sociale veiligheid. Binnen dat kader is het vermijden van grensoverschrijdend gedrag een *conditio sine qua non*, een noodzakelijk eerste vereiste.

De Kerk als geloofsgemeenschap en als organisatie dient een voorbeeld van sociale veiligheid te zijn. De Gedragscode Pastoraat biedt een kader waarin die sociale veiligheid centraal staat en deze bevat concrete normen als handleiding voor behoorlijk gedrag in pastorale situaties. Het is de verantwoordelijkheid van degenen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt om in alle relaties waarin zij pastorale zorg of geestelijke begeleiding verlenen alsmede in alle daaraan gerelateerde relaties duidelijke, juiste

grenzen te stellen en te bewaren. Hun werk is en blijft een dienst aan het geloven van personen, groepen en gemeenschappen en zo aan de Kerk.

Al degenen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt behoren te allen tijde in hun leven en werk de christelijke waarden en normen te onderschrijven en dienovereenkomstig te spreken en te handelen. Zij moeten weten dat zij voor hun gedrag verantwoordelijk zijn en er ook voor verantwoordelijk gehouden zullen worden. Om het afleggen van verantwoording te waarborgen is een helder beeld van gepast en ongepast gedrag onmisbaar. De Gedragscode Pastoraat biedt daarvoor een raamwerk waarin duidelijke grenzen worden gesteld.

In het verleden zijn er al enkele gedragscodes voor pastoraal werkenden opgesteld, maar er was nog geen uniforme tekst voor de gehele Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.⁸

Het ‘Rapport Deetman’⁹ stelde in dezen voor om tot meer samenhang tussen de Nederlandse R.-K. bisdommen (en waar mogelijk met religieuze instituten) te komen.

-
- 8 Er zijn de *Gedragsregels voor hen die in de Rooms Katholieke Kerk in de Bisdommen 's-Hertogenbosch en Roermond pastoraal dienstbaar zijn met een zending of benoeming of aanstelling van de diocesane bisschop* (2003), de *Gedragsregels voor werkers in het pastoraat* van het Aartsbisdom Utrecht (2000) en de Beroepscode voor r.-k. pastores van de VPW Nederland (2011). Van deze teksten is dankbaar gebruik gemaakt bij het opstellen van deze *Gedragscode Pastoraat*. Gebruik is ook gemaakt van de *Gedragscode voor predikanten en kerkelijk werkers* van de PKN (2011-2012) van de ‘Beroepscode’ in de *Beroepsstandaard humanistische geestelijke begeleiding* van het Humanistisch Verbond, d.d. 17 december 2012, blz. 14 – 19, en de *Model Code of Pastoral Conduct for Priests, Deacons, Pastoral Ministers, Administrators, Employees en Volunteers* van de ‘National Catholic Risk Retention group, Inc’ (U.S.A.).
- 9 Wim Deetman e.a., *Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk*, Amsterdam 2011 (Uitgebreide versie), blz. 510, vraagt aan de bisschoppen en hogere oversten in ‘Aanbeveling B. Toelating, opleiding, begeleiding en personeelsbeleid’ om “de begeleiding van hun priesters en geestelijken ... zoveel mogelijk te harmoniseren en het personeelsbeleid te verbeteren door professionalisering, meer onderlinge samenwerking of zelfs centralisatie”.

Met deze Gedragscode Pastoraat willen wij als diocesane bisschoppen van de Nederlandse R.-K. bisdommen de sociale veiligheid binnen onze kerkgemeenschap bevorderen. ‘Sociale veiligheid’ omvat veel meer dan het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag. Het gaat daarbij om het respecteren van ieders geestelijke, psychische en lichamelijke integriteit en het bevorderen van ieders welbevinden in dezen. Een minimale voorwaarde daarvoor is dat in ieder geval geen grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt.

De Gedragscode Pastoraat bevat geen opvattingen over de inhoud van het werk van pastoraal werkenden. De Gedragscode Pastoraat verwijst ook niet naar een specifiek ambt, een functie of de inhoud daarvan, noch naar de noodzakelijke spiritualiteit die eigen is aan clerici en anderen die binnen de Kerk werkzaam zijn, doch regelt het feitelijke gedrag in het relationele verkeer binnen het pastoraat en daarmee rechtstreeks verband houdende werkvelden. De Gedragscode Pastoraat is gericht op het bevorderen en waarborgen van de sociale veiligheid binnen de Kerk, en op de daarvoor intrinsiek benodigde werkhouding en het noodzakelijke groepsethos van de betrokkenen.

De eerste editie van de tekst van de Gedragscode Pastoraat is door de diocesane bisschoppen van de Nederlandse R.-K. bisdommen van kracht verklaard per 1 juli 2014 en door de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) voorgelegd aan de oversten om geldig te verklaren binnen hun orde of congregatie. Sindsdien is in de kerkgemeenschap ervaring opgedaan met de Gedragscode Pastoraat en hebben vele betrokkenen de werking van de Gedragscode Pastoraat geëvalueerd en de resultaten daarvan voorgelegd aan ons en aan de KNR. De KNR heeft ook meegewerkt aan de opstelling van de onderhavige tekst van de Gedragscode Pastoraat.

Deze Gedragscode Pastoraat is op 10 april 2018 vastgesteld door de diocesane bisschoppen van de Nederlandse R.-K. bisdommen, de apostolisch administrator van het Militair Ordinariaat alsmede de diocesaan administrator van het Bisdom Roermond en wordt van kracht op 13 april 2018. De Gedragscode Pastoraat wordt op 13 april 2018 afgekondigd op de websites van de Nederlandse R.-K. bisdommen, de website van de Nederlandse Bisschoppenconferentie, de website van het R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag alsmede op de website van de KNR. Deze Gedragscode Pastoraat zal eveneens worden gepubliceerd in de *Analecta*

van de Nederlandse R.-K. bisdommen alsmede in de reeks Kerkelijke Documentatie, een uitgave van het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK).

De Gedragscode Pastoraat is geen vrijblijvend aanbod. Daarom stellen wij, ieder voor het eigen bisdom, deze Gedragscode Pastoraat vast en schrijven die voor. Daarmee willen wij laten zien dat wij urgeren dat allen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt meewerken aan het handhaven en bevorderen van de sociale veiligheid in onze Kerk. Ook van onze kant zullen wij ons daarvoor in blijven zetten.

In dit verband wijzen wij er op dat klachten over schendingen van de Gedragscode Pastoraat door degenen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt binnen de Kerk aanhangig kunnen worden gemaakt overeenkomstig de normen vervat in het universele en het particuliere canonieke recht.

In het algemeen kan gesteld worden dat de consequenties voor degene voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt en van wie komt vast te staan dat hij¹⁰ deze Gedragscode Pastoraat schendt, kunnen variëren van een mondelinge berisping tot rechtspositionele en/of kerkrechtelijke gevolgen, tot ontneming van het ambt toe. Dit is onder meer afhankelijk van de aard en omstandigheden van de gepleegde schending van de Gedragscode Pastoraat en de omvang van de door de schending toegebrachte materiële en immateriële schade.

Wij nodigen allen die werkzaam zijn in de pastorale zorg uit om deze Gedragscode Pastoraat met elkaar te bespreken en om concrete situaties in de praktijk er aan te toetsen. Voorts is het noodzakelijk dat in de diverse opleidingen, waarin personen zich voorbereiden op pastoraal werk en daarmee rechtstreeks verband houdende werkvelden, er aandacht zal blijven voor deze Gedragscode Pastoraat.

Wij hebben de tekst van de Gedragscode Pastoraat ook aangeboden aan de KNR, in het vertrouwen dat de hogere oversten deze tekst ook geldig zullen verklaren voor de religieuze instituten en de sociëteiten van apostolisch leven.

10 Vanzelfsprekend geldt de *Gedragscode Pastoraat* zowel voor vrouwen als voor mannen. De lezer wordt dan ook verzocht waar ,“hij” staat ook “zij” te lezen en waar “hem” staat, ook “haar”.

Utrecht, 10 april 2018

+ Willem Jacobus Kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

+ Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

+ Mgr. Dr. G.J.N. de Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch

+ Mgr. Dr. C.F.M. van den Hout
Bisschop van Groningen-Leeuwarden

+ Mgr. Dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

+ Mgr. Dr. J.M. Punt
Bisschop van Haarlem-Amsterdam
Apostolisch administrator van het Militair Ordinariaat

Mgr. dr. H.J.G.M. Schnackers
Diocesaan administrator van Roermond

I. Werkingsfeer

De Gedragscode Pastoraat geldt voor:

degene die een opleiding tot priester of diaken volgt (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de rector van de betreffende opleiding);

degene die een andere opleiding tot een pastorale bediening volgt (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de rector van de betreffende opleiding);

degene die een zending, benoeming of pastorale aanstelling van een diocesane bisschop heeft (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de betreffende diocesane bisschop);

degene die als clericus geïncardineerd is in een van de Nederlandse R.-K. bisdommen (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de betreffende diocesane bisschop) of in een Personele Prelatuur (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de regionaal vicaris);

degene die op basis van een zending of opdracht van een kerkelijke gezagsdrager binnen de R.-K. Kerk in Nederland in een burgerlijke instelling werkzaamheden verricht (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de kerkelijke gezagsdrager die de zending of opdracht heeft verleend);

degene die als priester of diaken op reguliere basis pastorale assistentie verleent in een van de R.-K. bisdommen van Nederland waarin hij niet is geïncardineerd (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de bisschop van het bisdom waarin de priester of diaken is geïncardineerd dan wel de hogere overste van het instituut van gewijd leven of de sociëteit van apostolisch leven waarin de priester of diaken is geïncardineerd);

degene die op basis van een arbeidsovereenkomst met een publieke kerkelijke rechtspersoon of als vrijwilliger van die publieke kerkelijke rechtspersoon werkt met minderjarigen en/of met personen die niet compos mentis zijn of anderszins kwetsbare personen (kerkrechtelijk verantwoordelijke; het bestuur van de betreffende publieke kerkelijke rechtspersoon);

degene die zich voorbereidt op het lidmaatschap van een in Nederland gevestigd instituut van gewijd leven of een sociëteit van apostolisch leven, indien de betreffende hogere overste de Gedragscode Pastoraat geldig heeft verklaard binnen het instituut of de sociëteit (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de hogere overste van het betreffende instituut van gewijd leven of de sociëteit van apostolisch leven);

degene die lid is van een in Nederland gevestigd instituut van gewijd leven of een sociëteit van apostolisch leven, indien de betreffende hogere overste de Gedragscode Pastoraat geldig heeft verklaard binnen het instituut of de sociëteit (kerkrechtelijk verantwoordelijke; de hogere overste van het betreffende instituut van gewijd leven of de sociëteit van apostolisch leven).

Alle bovenbedoelde personen dienen in de Gedragscode Pastoraat en de daarin vervatte waarden en normen een verplichtend richtsnoer voor hun handelen te zien.

Deze Gedragscode Pastoraat geldt voor alle categorieën van personen die hiervoor zijn genoemd. Tegelijkertijd wordt van alle (andere) vrijwilligers verwacht dat zij zich - mutatis mutandis - in hun handelen richten naar de waarden en normen die zijn vervat in deze Gedragscode Pastoraat.

De diocesane bisschop of hogere overste kan verklaren dat deze Gedragscode Pastoraat ook voor andere personen en/of functies geldt.

II. Waarden en normen in het pastoraat

1. Algemeen

1.1. Degene voor wie deze Gedragscode Pastoraat geldt is persoonlijk verantwoordelijk voor de invulling en uitoefening van het ambt, de taak of de dienst binnen de door de Kerk gestelde regels.

1.2. Hij raadpleegt bij onduidelijkheid of onzekerheid over een door hem te volgen gedragswijze een collega of leidinggevende.

1.3. Hij stelt zich in het maatschappelijk verkeer zorgvuldig op en is betrouwbaar. Hij gedraagt zich zodanig dat het vertrouwen in de Kerk en in degenen die daarin een ambt, een taak of dienst verrichten, niet wordt geschaad.

1.4. Hij houdt de kennis en de vaardigheden die noodzakelijk zijn voor een kwalitatief goede uitoefening van zijn opdracht op peil, onder andere door middel van studie, bij- en nascholing en voortdurende zorg voor zijn geestelijk leven.

1.5. Hij erkent dat hij een voorbeeldfunctie vervult en streeft ernaar zijn persoonlijk leven in overeenstemming te doen zijn met de christelijke waarden en normen die vanuit de opdracht worden voorgestaan.

1.6. Hij neemt voor zichzelf geen geld voor verleende diensten aan, aanvaardt geen erfenissen en geen aanmerkelijke giften van personen tot wie hij in een pastorale betrekking staat via zijn opdracht binnen de Kerk en beheert geen geld dat niet openlijk verantwoord kan worden.

2. Relatie tot de bisschop¹¹

2.1. Hij erkent de eigen plaats en verantwoordelijkheid van de bisschop in de Kerk, als herder en toezichthouder over het bisdom, die als zodanig voor bepaalde ambten en taken de roeping toetst en bekrachtigt in een kerkelijke benoeming of opdracht.

2.2. Hij is steeds bereid tot een loyale dialoog met de bisschop en erkent dat zijn functie dient te worden uitgevoerd in het kader van de ene zending van de universele Kerk in het bisdom en de kerkprovincie.

3. Relatie tot collega's

3.1. Hij bevordert de collegialiteit met het oog op onderlinge samenwerking.

3.2. Hij houdt rekening met de pluriformiteit van inzichten onder de collega's en weet daar professioneel mee om te gaan.

3.3. Hij weet zich samen met collega's verantwoordelijk voor de sociale veiligheid in de Kerk. In vormen van collegiaal overleg zal hij het bevorderen van de sociale veiligheid de nodige aandacht geven.

3.4. Hij zoekt de collegiale toetsing van zijn pastoraal handelen.

3.5. In het collegiaal overleg worden situaties van mogelijk grensoverschrijdend gedrag en mogelijke aanleidingen ertoe benoemd.

3.6. Bij signalen van mogelijk grensoverschrijdend gedrag van een collega, zal hij deze collega daarop aanspreken.

¹¹ Indien de *Gedragscode Pastoraat* van toepassing is verklaard voor personen die lid zijn van een in Nederland gevestigd instituut van gewijd leven of een sociëteit van apostolisch leven, voor activiteiten binnen of vanuit het eigen instituut of de eigen sociëteit, dient deze paragraaf *mutatis mutandis* gelezen te worden.

3.7. Hij is in het publieke debat zakelijk en respectvol in het oordeel over collega's.

4. Gedrag in pastorale relaties en bij geestelijke begeleiding

4.1. Hij schept een professionele werkomgeving, waarin sociale veiligheid is gewaarborgd en kan worden ervaren.

4.2. Hij is zich bewust van zijn vertrouwenspositie en van de intrinsieke machtsongelijkheid die iedere pastorale relatie met zich meebrengt.

4.3. Wie zich verplicht heeft tot de celibataire levensstaat, is geroepen in alle relaties te allen tijde een voorbeeld van celibataire zuiverheid te zijn.

4.4. Hij gebruikt zijn positie niet om op onredelijke of ongepaste wijze macht uit te oefenen.

4.5. Hij dient de eigen verantwoordelijkheid, de rechten en de waardigheid van elke persoon te respecteren en diens welzijn te bevorderen.

4.6. Hij is binnen redelijke grenzen beschikbaar voor iedereen die direct of indirect een beroep op hem doet.

4.7. Hij maakt duidelijk op welke wijze, in welke vorm en in welke mate pastorale zorg of geestelijke begeleiding kan worden verleend.

4.8. Hij waarborgt dat het pastoraal contact in vrijheid kan worden aangegaan, kan worden onderhouden en kan worden beëindigd. Indien hij meent dat het pastoraal contact beter kan worden beëindigd, licht hij dit toe.

4.9. Hij overschrijdt in hulpverleningssituaties het gebied waarop hij vakbekwaam is niet en verwijst tijdig naar andere deskundigen.

4.10. Hij dient, in overleg met de leidinggevende en/of collega's, mogelijke consequenties zorgvuldig te overwegen alvorens een pastorale relatie aan te gaan met iemand met wie hij tevoren een andere relatie had (bijvoorbeeld als werknemer, collega, vriend/-in).

4.11. Hij betracht zodanige terughoudendheid en prudentie in het contact met degene aan wie pastorale zorg wordt verleend of geestelijke begeleiding wordt gegeven, dat ieder mogelijk misverstand en/of de schijn van grensoverschrijdend gedrag wordt vermeden. Hij gaat niet in op seksuele toenaderingspogingen.

4.12. De pastorale zorg of geestelijke begeleiding dient in een gepaste omgeving en op gepaste tijden plaats te vinden, tenzij het om noodsituaties gaat. De gesprekken moeten niet worden gehouden op plaatsen of tijden die bij de persoon die pastorale zorg of geestelijke begeleiding ontvangt of diens omgeving verwarring wekt of zouden kunnen wekken over de aard van de relatie.

5. Grensoverschrijdend gedrag

5.1. Hij maakt zich niet schuldig aan grensoverschrijdend gedrag tegenover werknemers, vrijwilligers, parochianen, collega's en anderen en tolereert dergelijk gedrag van andere pastoraal werkenden niet.

5.2. Onder ernstig en/of strafbaar 'grensoverschrijdend gedrag' wordt verstaan:

- psychisch grensoverschrijdend gedrag, waaronder emotioneel misbruik;
- fysiek grensoverschrijdend gedrag, waaronder mishandeling;
- seksueel grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksuele opmerkingen en aanrakingen, vertoon van aanstootgevend materiaal en seksueel misbruik¹²;
- verwaarlozing en/of het onthouden van zorg;
- discriminatie;
- schending van rechten;
- financiële en materiële uitbuiting.

12 Onder seksueel misbruik wordt verstaan: Iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden en/of andere handelingen of gedragingen van een soortgelijke aard als die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en/of doorgeven daarvan.

5.3. Gevallen waarin het sub 5.2. bedoelde grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt of heeft plaatsgevonden, dienen hoog te worden opgenomen en onmiddellijk te worden gemeld bij de kerkrechtelijk verantwoordelijke (zie I Werkingssfeer). Bij een klacht van seksueel misbruik van een minderjarige tenminste met een schijn van waarheid, doet de kerkrechtelijk verantwoordelijke daarvan onverwijld aangifte bij het openbaar ministerie c.q. de politie.

5.4. Bij andere vormen van grensoverschrijdend gedrag dan genoemd sub 5.2. wordt het collegiaal overleg benut om het te corrigeren en wordt bij voortzetting van dat gedrag contact opgenomen met de direct leidinggevende.

5.5. Indien hij zich aan grensoverschrijdend gedrag heeft schuldig gemaakt, dient hij te allen tijde bereid te zijn om raadgevingen en/of instructies van leidinggevend(en), collega's en leidinggevend(en) ter harte te nemen ter voorkoming van herhaling van dat gedrag.

5.6. In die gevallen waarin de Gedragscode Pastoraat niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van collega's om in de geest van de Gedragscode Pastoraat te handelen en een collega op die gedragingen aan te spreken. Eventueel worden die gedragingen als zodanig in het collegiaal overleg ter sprake gebracht. Indien dit niet leidt tot verandering van het gedrag van de betrokkene, dan neemt de direct leidinggevende contact op met de kerkrechtelijk verantwoordelijke (zie I Werkingssfeer).¹³

13 Het *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling* van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (versie 2017) geeft suggesties voor te nemen stappen bij een vermoeden van 'geweld', waarbij te denken is aan het zelf concretiseren van signalen (wat zie je precies, wat heb je gehoord?), overleg met de collega over wat je hebt gezien/gehoord; indien dit niet bevredigend is en/of het gedrag opnieuw gezien/gehoord wordt ga je het gesprek met de leidinggevende aan. Op elk moment is overleg met een deskundige mogelijk, zoals het AMK (advies- en meldpunt kindermishandeling). Zo vroeg mogelijk moet nagegaan worden of en wat voor hulp er aan het vermeende slachtoffer geboden kan en moet worden.

6. Omgang met minderjarigen¹⁴

6.1. Hij zorgt voor een omgeving en een sfeer waarbinnen de minderjarige veilig is en gerespecteerd wordt.¹⁵

6.2. Hij onthoudt zich ervan de minderjarige te bejegenen op een wijze die de minderjarige in zijn waardigheid aantast.¹⁶

6.3. Hij dringt niet verder door in het privéleven van de minderjarige dan in de pastorale zorg of geestelijke begeleiding functioneel noodzakelijk is. Hij ontvangt de minderjarige niet in de privésfeer.

6.4. Hij onthoudt zich van elke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van de minderjarige. Alle seksuele handelingen, contacten en relaties met een minderjarige zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel grensoverschrijdend gedrag.

6.5. Hij raakt de minderjarige niet op zodanige wijze aan, dat deze aanraking door de minderjarige of diens omgeving naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren kan worden.

6.6. Hij gaat tijdens kampen, reizen, uitstapjes etc. zeer terughoudend en met respect om met minderjarigen en de ruimtes waarin zij zich bevinden, zoals de kleedkamer of de hotelkamer.

6.7. Hij heeft de plicht de minderjarige naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en grensoverschrijdend gedrag en zal er actief op toezien dat deze Gedragscode Pastoraat wordt nageleefd.

14 Het in deze paragraaf gestelde geldt *mutatis mutandis* ook voor alle pastorale relaties met personen die niet *compos mentis* zijn of anderszins kwetsbare personen.

15 De formulering van de nummers 6.1 t/m 6.9 is grotendeels ontleend aan Bijlage 6 ('Modelgedragscode (vrijwillige) medewerkers') van de *Toolkit In veilige handen* van de Vereniging NOV (juli 2010). Een uitvoerige toelichting erop is te vinden in de *Gedragscode Scouting Nederland*, waarin de genoemde nummers ook zijn overgenomen.

16 Dit geldt uitdrukkelijk ook voor benadering via *social media*.

6.8. Indien hij gedrag signaleert dat niet met deze Gedragscode Pastoraat in overeenstemming is en bij vermoedens van geweld of seksueel grensoverschrijdend gedrag, is hij verplicht hiervan melding te maken bij de kerkrechtelijk verantwoordelijke (zie I Werkingssfeer).

6.9. Hij krijgt of geeft geen (im)materiële vergoedingen die niet in de rede zijn.

7. Geheimhouding

7.1. Het behoort tot de sociale veiligheid dat alle informatie, verkregen in het kader van pastorale zorg en geestelijke begeleiding, vertrouwelijk is en blijft, behalve in het geval van dwingende professionele redenen of wanneer de wet dat vereist.

7.2. Als er duidelijk en onmiddellijk gevaar bestaat, mag degene die pastorale zorg verleent of geestelijke begeleiding geeft uitsluitend zoveel informatie vrijgeven als noodzakelijk is om de betrokkenen te beschermen en schade te voorkomen. Hij consulteert een collega, alvorens hij die informatie vrijgeeft.¹⁷

7.3. Alvorens informatie wordt vrijgegeven, dient degene die pastorale zorg verleent of geestelijke begeleiding geeft, indien mogelijk, betrokkenen hiervan en van mogelijke gevolgen op de hoogte stellen.

7.4. Kennis die alleen voortkomt uit persoonlijk contact mag alleen in openbare presentaties worden gebruikt wanneer deze geanonimiseerd is.

7.5. Het biechtgeheim is onschendbaar (canon 983 CIC). Onder geen enkele omstandigheid mag informatie die met het oog op het ontvangen van het boetesacrament is gegeven, worden bekendgemaakt; ook het indirect doorgeven van informatie is onder geen enkele voorwaarde toegestaan.

17 Het bovengenoemde *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* (zie noot 6) geeft aan hoe te handelen bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling (samengevat: breng de signalen in kaart; raadpleeg een collega, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld; ga het gesprek aan met de cliënt (of haar/zijn ouders); inschatten van risico, aard en ernst; organiseer hulp of doe melding).

8. Lichamelijk en geestelijk welzijn

8.1. Hij besteedt de noodzakelijke aandacht en zorg aan zijn lichamelijk en geestelijk welzijn.

8.2. Hij is alert op waarschuwingssignalen die wijzen op mogelijke problemen met zijn lichamelijk of geestelijk welzijn.

8.3. Hij vraagt onmiddellijk hulp wanneer hij in zijn professionele en/of persoonlijke leven gedrags- of emotionele waarschuwingssignalen opmerkt.

8.4. Adviezen van collega's ten aanzien van zijn lichamelijk en geestelijk welzijn zal hij ter harte nemen.

8.5. Hij zal niet aarzelen om, gevraagd of ongevraagd, een collega te adviseren over diens lichamelijk en geestelijk welzijn.

9. Behandeling van klachten conform het Reglement R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag

9.1. In het Reglement R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag wordt de behandeling geregeld van klachten betreffende het gedrag van personen voor wie de Gedragscode Pastoraat geldt.

9.2. Het Reglement R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag laat onverlet dat bij meldingen van mogelijk strafbare feiten aangifte moet worden gedaan bij politie of Openbaar Ministerie. De kerkelijke beroeps- en strafprocedures blijven eveneens onverlet. Wie zich tot het Meldpunt wendt, wordt door de Meldpuntfunctionaris geholpen om de toepasselijke procedure te volgen.

III. Tot slot

Het openbare en privé gedrag van degenen die pastoraal werkzaam zijn kan mensen inspireren en motiveren. Wanneer dat gedrag echter verwerpelijk of discutabel is, kan het ook aanstoot geven en het geloof van mensen ondermijnen. Wie pastoraal werkzaam is moet zich daarom te allen tijde bewust zijn van de verantwoordelijkheden die met dit werk gepaard gaan.

PRIVACYVERKLARING EN MODEL VERWERKERSOVEREENKOMST BESCHIKBAAR VOOR PAROCHIES

24 mei 2018

Op de AVG-pagina van rkkerk.nl is een aantal nieuwe documenten beschikbaar gemaakt voor de parochies in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Zo is er nu een privacyverklaring, die de parochies kunnen gebruiken om kerkleden te informeren over hoe ze met hun gegevens omgaan.

De privacyverklaring is een belangrijk document met het oog op de informatieplicht zoals vastgelegd in de AVG. Kerkelijke instellingen moeten transparant zijn over hoe ze gegevens verwerken en dit kan onder meer door mensen te informeren op het moment dat ze in het ledenbestand worden opgenomen.

Aan parochies wordt gevraagd de privacyverklaring op hun website te zetten, zodat deze voor iedereen beschikbaar is. Daarnaast is het verstandig om op (online) (aanmeld)formulieren een link op te nemen naar dit document of de privacyverklaring aan het aanmeldformulier te hechten. Een privacyverklaring hoeft niet te worden ondertekend: het is een (eenzijdige) informatieverklaring en geen toestemmingsdocument.

In bepaalde situaties is het voor parochies verplicht de informatie schriftelijk ter beschikking te stellen. Dit geldt in alle gevallen wanneer (nieuwe) personen (voor het eerst) worden opgenomen in het R.-K. ledenbestand en in onderstaande situaties moet aan de betreffende personen een privacyverklaring worden verstrekt:

- aan ouders van een dopeling bij de aanmelding voor het sacrament van het Doopsel;
- aan volwassenen bij de registratie van de opname in het catechumenaat;
- aan de huwelijkskandidaat(aten) indien hij of zij niet is ingeschreven in de ledenadministratie van de R.-K. Kerk;
- aan contactpersonen opgenomen in het nabestaanden en/of begraafplaatsregister (grafrechten) indien de contactpersoon niet is ingeschreven in de ledenadministratie van de R.-K. Kerk;
- aan de vrijwilliger, indien de vrijwilliger niet is ingeschreven in de ledenadministratie van de R.-K. Kerk.

De privacyverklaring wordt in Word-format ter beschikking gesteld en is op een detail na klaar voor gebruik. Zo moet de parochie zelf de contactgegevens van de parochie invullen en dan kan dit document als pdf op de parochiewebsite worden geplaatst en worden gebruikt volgens bovenstaande instructie.

Verwerkersovereenkomst

Verder zijn op de AVG-pagina van rkkerk.nl een model verwerkersovereenkomst beschikbaar gemaakt en een instructie daarbij (in de column met directe downloads). Als een parochie een derde partij (een zogenaamde: ‘verwerker’) inschakelt die voor de parochie gegevens verwerkt, moet de parochie met deze verwerker namelijk een verwerkersovereenkomst sluiten. In deze overeenkomst dient de parochie ten minste de volgende zaken te regelen:

- het onderwerp en de duur van de verwerking;
- de aard en het doel van de verwerking;
- het soort persoonsgegevens en de categorieën van betrokkenen;
- de rechten en verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke.

De privacyverklaring en de model verwerkersovereenkomst zijn in de column met Directe Downloads te downloaden via de AVG-pagina voor R.-K. parochies: <https://www.rkkerk.nl/avg/>

R.-K. KERK BENOEMT FUNCTIONARIS GEGEVENS BESCHERMING LEDENADMINISTRATIE PAROCHIES 30 mei 2018

In het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die op 25 mei is ingegaan, heeft het Rooms-Katholieke Kerkgenootschap een Functionaris Gegevensbescherming (FG) benoemd. Deze FG oefent zijn taken uit met het oog op de zorgvuldige gegevensverwerking van kerkleden zoals opgenomen in de landelijke ledenadministratie van R.-K. parochies.

Mr. John Bakker, econoom van het bisdom Rotterdam, is benoemd tot FG. Hij heeft in deze functie een duidelijk afgebakend werkveld, namelijk de persoonsgegevens in de ledenadministratie van R.-K. parochies. Dat betekent dat betrokkenen uitsluitend met de FG in contact kunnen treden over zaken die betrekking hebben op deze ledenadministratie door R.-K. parochies.

Voor andere vragen die raakvlakken hebben met de privacywetgeving, bijvoorbeeld over een bericht op de parochiewebsite of een uitzending via de kerkomroep.nl kan men niet bij de FG terecht. Hiervoor zijn parochies zelf verantwoordelijk in de zin van de AVG. Het is belangrijk dat de parochie en betrokkene over deze vragen zelf met elkaar in gesprek gaan.

Met vragen aan de Functionaris Gegevensbescherming over de ledenadministratie van een parochie kan worden gemaïld via dit contactformulier op de AVG-pagina voor parochies: <https://www.rkkerk.nl/avg/>

NB: met vragen over in- en uitschrijven uit de Rooms-Katholieke Kerk kan men terecht op de pagina in- en uitschrijven. Daar is informatie te vinden over de betreffende procedure:
<https://www.rkkerk.nl/kerk/kerkprovincie/in-en-uitschrijven/>

KATHEDRAAL ROTTERDAM VIERT 50-JARIG JUBILEUM 10 februari 2018

Dit jaar viert het bisdom het 50-jarig jubileum van de kathedraal (1968-2018). Op 16 maart 2018 is het precies 50 jaar geleden dat de bisschop van Rotterdam de Elisabethkerk aan de Mathenesserlaan verhiel tot nieuwe kathedraal. Het bisdom zelf bestaat inmiddels meer dan 60 jaar. Het jubileum van de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal aan de Mathenesserlaan loopt daar een decennium op achter. Dat komt omdat het bisdom Rotterdam de eerste jaren een andere kathedraal had.

Bij de oprichting van het bisdom Rotterdam in 1956 was de eerste kathedraal de HH. Laurentius en Ignatius kerk aan de Westzeedijk in Rotterdam. Een gestage terugloop van parochianen gecombineerd met een verslechterde bouwkundige toestand van het gebouw, leidde tot het besluit de kerk te sluiten.

Welke kerk in Rotterdam de nieuwe kathedraal zou worden was op dat moment nog de vraag. Uiteindelijk viel de keuze op de kerk aan de Mathenesserlaan. Deze werd op zaterdagavond 16 maart 1968 in een plechtige viering door Mgr. Jansen verheven tot nieuwe kathedraal van het bisdom.

Het 50-jarig jubileum van de HH. Laurentius en Elisabeth kathedraal wordt gevierd in het Jaar van Gebed. De leden van het kapittel vierden vanwege het jubileum samen de eucharistie in de kathedrale kerk op 2 februari, de dag waarop in 1956 het bisdom Rotterdam door paus Pius XII werd opgericht.

De kathedraal is het diocesane huis van gebed. Tijdens de chrismamis op 28 maart zal hier speciale aandacht voor zijn, onder meer door een bisdommagazine dat uitgereikt zal worden. In dat magazine beschrijft archivaris Dick Hoffman van het bisdom Rotterdam hoe de kerk van de H. Elisabeth aan de Mathenesserlaan uiteindelijk de nieuwe kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth werd.

BEDEVAARTSEIZOEN BRIELLE START MET INZEGENING CIBORIUM 18 april 2018

Op zaterdag 28 april start het bedevaartseizoen in het heiligdom van de HH. Martelaren van Gorcum te Brielle op een bijzondere wijze. Mgr. Van den Hende zegent deze dag het ciborium in. Deze altaaroverkapping op het Martelveld achter het kerkgebouw werd de afgelopen maanden gerestaureerd.

De bisschop is hoofdcelebrant in de pontificale eucharistieviering die om 11.00 uur begint. Vanwege het diocesane Jaar van Gebed zal de bisschop tijdens de viering een bedevaartskaars overhandigen aan bedevaartorganisaties van het bisdom Rotterdam. Ook het heiligdom van de HH. Martelaren van Gorcum in Brielle ontvangt een kaars.

De inzegening van het ciborium vindt plaats aan het eind van de eucharistieviering. Het monument dateert van 1921 en werd ontworpen door architect Jan Stuyt. Het ciborium markeert de precieze plaats waar de martelaren van Gorcum ter dood zijn gebracht. De restauratie van het ciborium begon in februari 2018. Uit onderzoek, bij onder andere de Beeldbank van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en het Streekarchief Voorne-Putten & Rozenburg, bleek dat het ciborium oorspronkelijk bedekt is geweest met enkele zogeheten lagen schub- of beverstaartleien. Deze dekkingsvorm is nu opnieuw aangebracht. De ronde bol met kruis bovenop de dakbedekking is karakteristiek voor architect Jan Stuyt en wordt teruggeplaatst nu de restauratie van het dak is voltooid.

Voorafgaand aan de opening van het bedevaartseizoen is ook het museale deel van het heiligdom vernieuwd. Er is een duidelijker onderscheid in de presentatie van de historie sinds 1572 en de verering van de martelaren daarna. Er is vanaf nu meer toelichting te lezen over onder meer de houten kapel met ommegang (1880), het ciborium (1921) en de stenen kerk (1932).

BRIEF

aan parochies inzake bescherming persoonsgegevens

17 mei 2018

Aan de bestuurders van de parochies van het Bisdom Rotterdam

Betreft: Bescherming persoonsgegevens

Geacht bestuur,

Tijdens de voorlichtingsdagen over de nieuwe parochieautomatisering is onder meer een presentatie gegeven over de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). In deze presentatie werd ook ingegaan op het feit dat de R.-K. Kerk binnen de AVG een bijzondere positie inneemt.

De afgelopen periode is hard gewerkt om het huidige Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies aan te passen aan de AVG. Dit heeft geleid tot het Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies 2018. Daarnaast is een set van praktische handreikingen geschreven die u helpen in de beoordeling van uw eigen vraagstukken rondom privacy, deze zijn als bijlage toegevoegd bij de brief. In deze brief gaan wij in op enkele belangrijke punten.

R.-K. ledenadministratie:

Het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens is de kern van elk privacy beleid. Parochies verwerken persoonsgegevens van parochianen zo veel mogelijk in de beveiligde digitale omgeving van de R.-K. ledenadministratie.

Als persoonsgegevens buiten de beveiligde digitale omgeving worden verwerkt (bijvoorbeeld met een uitdraai van een adressenlijst of het versturen van een adressenlijst per e-mail) dan mogen deze persoonsgegevens door de ontvanger alléén worden gebruikt voor het doel waarvoor ze zijn verzameld. Is de lijst verouderd of niet meer ter zake dienend, dan moet deze worden vernietigd. Het doorgeven van deze gegevens aan instanties of personen buiten de R.-K. Kerk in Nederland is nooit toegestaan.

Bevoegd om persoonsgegevens te verwerken:

Het verwerken van persoonsgegevens van leden van de R.-K. Kerk is toegestaan. De parochie heeft een gerechtvaardigd belang bij het verwerken van de persoonsgegevens van haar leden met het oog op:

- a) een goede organisatie van de parochiegemeenschap;
- b) het onderhouden van contact met haar leden;
- c) het uitvoeren van haar kerkelijke opdracht.

Als iemand lid is van de R.-K. Kerk, dan is van de betrokkene geen toestemming nodig als de persoonsgegevens worden verwerkt met het oog op bovengenoemde doelen. Het gebruik van persoonsgegevens voor een activiteit die niet door de parochie zelf wordt georganiseerd, is niet toegestaan.

Verwijderen van persoonsgegevens?

Het verwijderen van persoonsgegevens is mogelijk binnen de regels van het kerkelijk recht. Het verwijderen van persoonsgegevens uit de parochieadministratie en/of uit de R.-K. ledenadministratie vindt plaats met inachtneming van de door de Bisschoppenconferentie vastgelegde 'Procedure met betrekking tot in- en uitschrijving'. De procedure vindt u op www.rkkerk.nl/?s=uitschrijving

Wat kunt u alvast doen?

Als parochiebestuur is het belangrijk inzicht te krijgen in wat de AVG betekent voor uw huidige werkwijze. Wat hierbij goed kan helpen, is het in kaart brengen welke vormen van gegevensverwerking binnen uw parochie plaatsvinden. We adviseren u dan ook zo snel mogelijk zo'n overzicht te maken.

Foto's en ander beeldmateriaal:

Voor het publiceren van een foto of video waarop iemand herkenbaar is, heeft u altijd de toestemming van de betrokkene nodig. Binnenkort ontvangt u in de vorm van een praktische handleiding informatie over hoe u hiermee moet omgaan. Om hiermee zorgvuldig om te gaan dient u bijvoorbeeld altijd de toestemming van de betrokkene te vragen en te krijgen voor:

- het publiceren van een foto in het parochieblad, op een poster of ander parochiebericht;
- het publiceren van een foto op de website of social media-pagina van de parochie;

- het maken of publiceren van foto's van een tienergroep of kinderactiviteit*;
- het maken of publiceren van foto's tijdens de vieringen van het H. Vormsel* of de Eerste H. Communie* of andere gelegenheden waarbij foto's worden gemaakt tijdens een Eucharistieviering.

* Belangrijk: voor het maken of publiceren van een foto van een kind (<16 jaar) heeft u altijd vooraf de schriftelijke toestemming nodig van een ouder of wettelijke vertegenwoordiger.

Bij videostreaming van Eucharistievieringen kunnen personen herkenbaar in beeld komen. Ook dit is niet toegestaan zonder dat toestemming van de betrokkene(n) is. Controleer daarom goed hoe de camera staat afgesteld en zorg dat alleen mensen in beeld worden gebracht die u daarvoor toestemming hebben gegeven.

Persoonsgegevens in parochieblad:

Wordt een parochieblad geadresseerd en uitsluitend onder R.-K. leden verspreid dan mogen persoonsgegevens worden vermeld als publicatie nodig is voor:

- a) een goede organisatie van de parochiegemeenschap;
- b) het onderhouden van contact met haar leden;
- c) het uitvoeren van haar kerkelijke opdracht.

Als een parochieblad echter online gepubliceerd of openbaar verspreid wordt, is voor het publiceren van persoonsgegevens in het parochieblad toestemming van de betrokkene nodig. Heeft u deze toestemming niet? Dan dienen de gegevens van het algemeen parochiesecretariaat te worden vermeld.

Informatie:

Informatie over de AVG wordt binnenkort gepubliceerd op www.rkkerk.nl. Hierop worden ook de praktische handleidingen beschikbaar gesteld, zodat u weet op welke manier met specifieke onderwerpen moet worden omgegaan.

In het kader van een uniforme werkwijze vragen wij u om de praktische handelingen te volgen die ter beschikking worden gesteld. Wij raden u af u door externe bedrijven te laten adviseren over de invoering van de AVG. De situatie voor de Kerk is bijzonder en wij streven er naar u via eigen kanalen zo goed mogelijk te informeren.

We blijven voor u bezig zo veel mogelijk onderdelen van de invoering van de AVG voor alle parochies gezamenlijk op te pakken. Wij zullen u daarover binnenkort informeren. Mocht u op dit moment vragen hebben dan kunt u contact op nemen met Aureel van Wersch (a.v.wersch@bisdomrotterdam.nl)

Met vriendelijke groet,

mr J.C.G.M. Bakker,
algemeen econoom

*Bijlage 1 Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies
2018*

Bijlage 2 Praktische handreikingen mei 2018

BRIEF

aan PCI'en inzake bescherming persoonsgegevens

17 mei 2018

Aan de besturen van de parochiële caritasinstellingen (PCI) van het bisdom Rotterdam

Betreft: Bescherming persoonsgegevens

Geachte bestuur,

Zoals u ongetwijfeld hebt gehoord, treedt op 25 mei a.s. nieuwe wetgeving op het gebied van gegevensbescherming in werking, namelijk de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). Het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK) in Nederland en de Bisdommen houden zich ook voor uw instelling bezig met het implementatieproces daarvan en kijken zorgvuldig naar de inrichtingsvrijheid van de Rooms-Katholieke Kerk en de plaats van het kerkelijk recht.

Op dit moment wordt gewerkt aan model-documenten over de AVG voor (inter)parochiële caritasinstellingen (PCI'en) en armenbesturen. Ook wordt een set van praktische handreikingen geschreven die u helpen in de beoordeling van uw eigen vraagstukken rondom privacy. Hierop vooruitlopend willen wij u alvast informeren over enkele belangrijke punten.

NB: waar hieronder gesproken wordt van PCI'en worden ook de armenbesturen bedoeld.

Verwerking van persoonsgegevens:

Het bestuur van een PCI verwerkt vaak persoonsgegevens van hulpzoekenden en betrokkenen die door de PCI (financieel) worden ondersteund. Afhankelijk van de werkwijze binnen uw PCI kunnen ook andere persoonsgegevens worden vastgelegd, zoals lijsten met persoonsgegevens van contactpersonen. Onder persoonsgegevens worden bijvoorbeeld begrepen: de naam, e-mailadres, adres, woonplaats en telefoonnummer, alsmede informatie over de gezinssamenstelling, inkomensgegevens, gegevens over schulden van de hulpzoekenden. Met name de hulpzoekenden bevinden zich in een kwetsbare fase in hun leven en ook daarom is het van groot belang dat persoonsgegevens van deze groep zorgvuldig worden verwerkt.

Wat kunt u alvast doen?

Als bestuur is het belangrijk inzicht te krijgen in wat de AVG betekent voor uw huidige werkwijze. Wat hierbij goed kan helpen, is het in kaart brengen welke vormen van gegevensverwerking er binnen uw PCI plaatsvinden. Dit kan door te documenteren welke persoonsgegevens u verwerkt en met welk doel u dit doet, waar deze gegevens vandaan komen en met wie u ze deelt. Een dergelijk overzicht is ook handig wanneer betrokkenen u vragen hun gegevens te corrigeren of te verwijderen. We adviseren u dan ook zo snel mogelijk zo'n overzicht te maken.

Model Reglement Bescherming Persoonsgegevens voor een PCI:

Het is verder goed om in één document een overzicht te geven van de rechten en verplichtingen met betrekking tot gegevensverwerking. Voor R.-K. parochies is daarvoor het Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies van kracht. Een dergelijk reglement of modeldocument is er momenteel nog niet voor PCI'en, maar daar wordt door ons aan gewerkt. Daarnaast wordt op dit moment het voorstel uitgewerkt tot het aanstellen van één Functionaris Gegevensbescherming. Dit laatste is een vereiste volgens de AVG en zodra hierover meer bekend is laten we dat weten. U hoeft zelf wat dat betreft nu dus geen stappen te zetten.

Voor parochies is inmiddels een nieuw Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies 2018 beschikbaar. Dit reglement als mede de thans beschikbare praktische handreikingen voor parochies doen wij u, vooruitlopende op de toezending van de specifiek PCI geldende documenten, dan als bijlagen bij deze brief u toekomen.

Informatie:

Informatie over de AVG wordt gepubliceerd op www.rkkerk.nl. Hierop worden ook praktische handleidingen beschikbaar gesteld, die u helpen met specifieke situaties om te gaan

In het kader van een uniforme werkwijze vragen wij u om deze praktische handleidingen te volgen. Wij raden u af u door externe bedrijven te laten adviseren over de invoering van de AVG. De situatie voor de Kerk is bijzonder en wij streven er naar u via eigen kanalen zo goed mogelijk te informeren.

We werken er met man en macht aan om alles tijdig in orde te maken en streven er daarbij naar zo veel mogelijk onderdelen van de invoering van de AVG voor alle kerkelijke instellingen gezamenlijk op te pakken. Wij houden u van verdere ontwikkelingen op de hoogte. Mocht u op dit moment nog vragen hebben dan kunt u contact op nemen met Aureel van Wersch (a.v.wersch@bisdomrotterdam.nl)

Met vriendelijke groet,

mr J.C.G.M. Bakker,
algemeen econoom

Bijlage 1 Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies 2018

Bijlage 2 Praktische handleidingen mei 2018

HOMILIE

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de
uitvaart van R.F.M. Lubbers, 20 februari 2018, HH. Laurentius en
Elisabeth Kathedraal**

Filippenzen 3, 20-21; Matteüs 11, 28-30

Broeders en zusters, u bent met velen naar hier gekomen om aanwezig te zijn bij deze uitvaartmis voor Ruud Lubbers. We mogen hem toevertrouwen aan de Heer die zijn leven gemaakt heeft, gedragen heeft en het ook zal voltooien. We hebben al veel teruggeblikt op zijn leven. Er zijn op de eerste plaats de vele herinneringen die u zelf heeft, van korter of langer geleden in ontmoetingen met Ruud Lubbers. En als familie heeft u uw eigen gedachten en ervaringen van decennia, dicht bij het hart en bij de realiteit in de omgang met elkaar als familie. We hebben toespraken gehoord en in de media beschouwingen gezien en gelezen. Stuk voor stuk zijn deze een terugblik op het leven van Ruud Lubbers. Vandaag hier in de kerk willen we naast terugblikken ook vooruitzien. Vooruitzien, omdat wij geloven dat het sterven hier op aarde niet het einde van ons leven is, en dat onze naam niet uitgewist wordt zodra we hier op aarde onze laatste adem uitblazen.

In de eerste lezing drukt Paulus de mensen op het hart, dat ons vaderland in de hemel is. Als je vandaag een groot staatsman en politicus begraaft, is het wel een opmerkelijk Schriftcitaat. Je zou als politicus of bestuurder kunnen zeggen: dat is me te vaag. Of zelfs: ik verwijs het naar het land van de fabels, ik concentreer me op het hier en nu, waar ik mijn verantwoordelijkheid te dragen heb. Of je zegt: het is een hele geruststelling, dan doe ik het hier rustig aan, stil maar, wacht maar alles wordt nieuw. Zo hebben we twee uitersten. Politiek bedrijven en besturen met de nadruk op het hier en nu, of vanuit de gedachte dat het later allemaal wel komt. Als we naar het leven van Ruud Lubbers kijken en ons zijn jaren van inzet herinneren en de samenwerking met vele organisaties ter wille van zoveel mensen, dan is niet een van beide geschetste posities aan de orde. Hij verbindt beide werkelijkheden van de aarde en de hemel tot één werkelijkheid. Verbinding is een woord waar in het werk van Ruud Lubbers een streep onder staat in het perspectief van het vaderland in de hemel. Broeders en zusters, die twee horen in een gelovig hart bij elkaar en zeker in zijn leven vormt het een geheel. Al kun je veel meer zeggen over wat je ziet in het hier en nu dan over wat komt en ons beloofd wordt.

Hier in het leven mocht Ruud Lubbers werken en zich inzetten met het visioen van het eeuwig leven in zijn hart. Op vele manieren heeft hij dat gedaan. Als je die verantwoordelijkheid op je neemt, is dat niet in tegenspraak met veel verwachten van wat nog komt. Het hoort bij jezuïeten, waar hij zijn middelbare schoolopleiding ontving, dat je je zo inspant alsof alles van jou afhangt, in het vertrouwen dat alles van God afhangt. Als we zo leven, betekent dat niet dat het ineens gemakkelijker wordt of dat het eenvoudig is. Wanneer je je nek uitsteekt en je schouders zet onder de verantwoordelijkheden en met visie te werk gaat in bestuur en politiek, tref je ook veel moeilijkheden en tegenwerking. Jezus spreekt over een juk in het evangelie: neem het juk maar op je schouders. Dat betekent dat een mens ook een last te dragen heeft.

Ook in politiek en landsbestuur heeft de mens een grote verantwoordelijkheid die je niet kunt afschuiven op het vaderland in de hemel. Tegelijkertijd sta je er niet alleen voor. De Heer laat het niet op je schouders ploffen met: hier heb je het. Het betekent wel dat je in kracht van je verantwoordelijkheden en talenten doet wat je kunt, in het besef dat de Heer met je meegaat. Een lichte last, want de Heer is een en al liefde, geduld en vrede.

Dat is voor leerlingen destijds een geweldige aanblik en leerschool geweest. Vrede brengen en vrede vasthouden is niet zo eenvoudig, bruggen slaan van verbinding gaat niet zo gemakkelijk. Maar het mag met de Heer samen. Verbinden van wat hier moet gebeuren in ons landsbestuur, in verbinding met het vaderland in de hemel, betekent niet dat je als gelovige met je talenten dat toekomstig vaderland kunt verhaasten, dat je het hier al tot voltooiing kunt brengen. En zo zal elke politicus zich soms klein voelen en kwetsbaar, als je het niet allemaal kunt realiseren zoals je hebt gewild. Maar tegelijkertijd is er de belangrijke drive dat we komen tot een samenleving die dat vaderland van de hemel weerspiegelt.

Op de eerste plaats kunnen we ons sterk maken voor de waardigheid van de mens, de waardigheid die iedere persoon heeft, maar die zo vaak tekort wordt gedaan of wordt vergeten. Dan gaat het om dat we ieder in zijn kracht kunnen zetten met de talenten die ieder gegeven zijn om mee te bouwen, want het Rijk van God is geen eenmanszaak. En we mogen het vaderland in de hemel een spiegel laten zijn voor het vaderland hier. Dat vaderland hier is niet exclusief van hen die hier geboren zijn, het is ons als pelgrims gegeven, een vaderland waarvan we niet zomaar de grenzen sluiten. Het vaderland in

de hemel is een geweldig model en leerschool om hier op aarde al naar te streven, met de hulp van de Heer.

Ruud Lubbers heeft dat gedaan ook in de jaren dat hij geen premier meer was. Hij heeft zich ingezet voor veel mensen die op de vlucht waren en ontheemd, overtuigd van hun talenten en gaven, want ook zij zijn geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. We mogen Ruud Lubbers aan de Heer toevertrouwen. We mogen hem nu toevertrouwen aan de Heer die hem geschapen heeft en gedragen heeft en die ook nu mensen roept tot samenwerking, tot solidariteit en de opbouw van een beschaving van liefde. Amen.

HOMILIE

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op Palmzondag/Wereldjongerendag,
H. Petruskerk Leiden, 25 maart 2018**

Marcus 11, 1-10; Jesaja 50, 4-7; Filippenzen 2, 6-11; Marcus 14, 1-15,47

We vieren Palmzondag. We gedenken de intocht van Jezus in Jeruzalem, waar met palmtakken wordt gezwaaid. Na de intocht, met veel palmen, draait al snel de toon om en wordt gezegd: Weg met Hem, aan het kruis met Hem! Wordt Jezus eerst gezien als de langverwachte Messias, aan het eind van de week is Hij als misdadiger weggestuurd en doodgemaakt. En dan noemen we dat ook nog eens de 'Goede Week'. Maar dat doen we, we noemen deze week zo, omdat we Jezus' kruisdood zien in het perspectief van Pasen.

Jezus komt in Jeruzalem. Daar ervaart Hij de aandacht en de eerbied, en daarna zijn vernedering tot het uiterste. God wil zo ver met ons gaan. Hij is in deze wereld gekomen, omdat Hij naast ons wil staan. Johannes getuigt in zijn evangelie: God houdt zoveel van ons, dat Hij zijn Zoon naar deze wereld heeft gestuurd. Nog meer: Hij geeft zijn Zoon, God staat zijn Zoon af. En als God dan zoveel liefde laat zien, wat is het dan eigenlijk krankzinnig dat mensen die liefde beantwoorden met haat, verwijten en moord.

Als God zo van ons houdt, dat Hij naast ons wil staan, is het ook niet voor te stellen dat Hij halverwege de week zou zeggen: Ik hou ermee op. Het is niet voor te stellen dat Hij zich uit de voeten zou maken. God gaat met ons tot het uiterste. Jezus zegt niet vlak voor het einde: Ik stop ermee, Ik ben Gods Zoon, dit kan toch niet mijn vernedering zijn. Nee, Jezus blaast zijn laatste adem uit aan het kruis. God heeft de wereld zo zeer liefgehad dat Hij alles aan ons gegeven heeft, zelfs zijn Zoon. En al zijn er veel mensen die Hem uit de weg willen ruimen, God blijft bij zijn liefde (Johannes 3, 16).

Dat maakt de tocht van de Heer zo indrukwekkend. Niet alleen om op terug te kijken, maar ook voor nu. Hij klampt zich niet vast aan zijn goddelijkheid (Filippenzen 2, 6). Hij heeft zich vernederd tot de dood aan het kruis. Dat betekent niet dat God allerlei kwaad en lijden wil verheerlijken, alsof zou gelden: hoe meer ellende hoe beter het is. Integendeel, God is niet uit op onze vernietiging of dood. Het zijn mensen zelf, die de weg zodanig gaan, dat God hen -zo lijkt het wel- niet kan bereiken met zijn liefde.

God gaat tot het uiterste. Dat betekent dat we nooit meer kunnen zeggen dat God het niet begrijpt of dat het verdriet van een mens niet belangrijk is in Gods ogen, als wij zelf te maken hebben met lijden, teleurstelling, verdriet en kwaad, of als we zelf worden uitgestoten of uitgelachen. Op veel plaatsen in de wereld is dat elke dag opnieuw het geval. Het verwijt wordt wel eens gemaakt: zou God zich nou werkelijk zorgen maken over de pijn en ellende van één mens, of één stadswijk waar niemand naar omkijkt, of één bevolkingsgroep waar niemand op let, of één werelddeel waar mensen om macht strijden.

Als we geloven in Jezus en zijn weg gedenken tot de dood, kunnen we niet zeggen dat het God koud laat dat er lijden is en dood. Hij is naast ons komen staan. Als we zelf verdriet ervaren en in uiterste nood zijn, kunnen we niet zeggen: God laat ons alleen. Kijk naar Jezus en je weet dat Hij naast je staat. Luister naar het evangelie en je weet dat.

Jezus is zelfs in staat zijn angst te overwinnen. Hij zegt aan het kruis: Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten (Marcus 15, 34)? Maar later blaast Hij zijn laatste adem uit in vertrouwen en Hij vergeeft degenen die Hem hebben vervolgd (cf. Lucas 23, 24).

De Goede Week is niet alleen dat het Pasen wordt, maar ook dat de boodschap van de verrijzenis in ons hart een plaats moet krijgen, dat zelfs wanneer lijden en dood bestaan, God naast ons staat in ons leven. En als Hij zo vergevingsgezind is aan het kruis, zal Hij dat ook zijn voor ons. De dood en de zonde staan niet meer tussen God en ons in. Dat is het grote feest van Pasen. Al moeten we sterven, dat is geen dood punt, waar we niet overheen komen. Dood en zonde staan niet meer als een muur tussen ons en God in. Jezus heeft dat doorbroken en er staat zelfs dat het gordijn van de tempel in tweeën scheurt (Marcus 15, 38). Dat is een prachtig teken, dat God een weg voor ons opent in Jezus Christus. Amen.

HOMILIE

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, 28 maart 2018,
HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal**

Jesaja 61, 1-3a.6a.8b-9; Openbaring 1, 5-8; Lucas 4, 16-21

Broeders en zusters in Christus, in het evangelie horen wij hoe belangrijk Jezus Christus is. Dat Hij vol is van de Heilige Geest, dat Hij gezonden is om de blijde boodschap te brengen (Lucas 4, 18-19). En dan staat er vandaag in het evangelie: aller ogen waren gespannen op hem gevestigd (Lucas 4, 20b).

Ik moet u zeggen dat kan in deze kathedraal vandaag meer dan ooit, als u kijkt naar de prachtige schildering die sinds Kerstmis weer helemaal zichtbaar is, hier vooraan in de kerk. Vele ogen kunnen gespannen gevestigd zijn op Christus, heel bijzonder vandaag aan de vooravond van de driedaagse van Pasen, waarin we Jezus' lijden en dood zullen gedenken en zijn opstanding.

We mogen met de schildering even verder kijken. We zien namelijk de Heer die is opgestaan uit de dood, die de Heer is van hemel en aarde, en waarvan de tweede lezing zegt dat Hij de alpha en de omega is (Apocalyps 1, 8). Ook die Griekse letters vindt u hier in de kerk op de muren aan weerszijden.

We gaan de dagen van Jezus' lijden en sterven tegemoet, maar we mogen ook al weten dat Hij de verrezen Heer is. Aan de ene kant zouden we misschien meteen naar Pasen willen springen. Hij is opgestaan uit de dood en leeft (cf Lucas 24, 6). En aan de andere kant is het belangrijk dat we de dagen die eraan vooraf zijn gegaan met aandacht en eerbied vieren.

De overwinning van de Heer is geen goedkope zegen geweest. Hij is naast ons gaan staan in deze wereld en heeft vol van de Heilige Geest de blijde boodschap verkondigd in zijn woorden en in zijn persoon, en Hij is tot het uiterste gegaan. Zelfs toen men Hem bespote en bespuwde en Hem aan het kruis heeft gehangen, is Hij trouw gebleven aan de liefde van God. De liefde die het mogelijk maakt dat Hij in deze wereld is gekomen en dat de Vader Hem aan ons heeft afgestaan (cf Joh. 3, 16). En uiteindelijk is Hij de verrezen Heer.

Onze ogen mogen vanavond extra gespannen zijn en gevestigd op de Heer. En u ziet dat wat de Heer in dit leven steeds opnieuw voorop heeft gesteld

-zijn barmhartigheid en zijn liefde- ook zichtbaar is op de afbeelding in de apsis. Hij toont ons zijn hart. Hij is een koning die ons zijn hart toont. Het gaat niet om de kroon, de scepter en zelfs niet om zijn troon. Het gaat om zijn hart, en dat zien we heel centraal in de koepel afgebeeld. Om Christus heen zijn de apostelen en de vier evangelisten afgebeeld, en als we vandaag hier samenzijn mogen we de kring als het ware rondmaken rond de ene Heer.

Vanavond in deze chrismanis aan de vooravond van Witte Donderdag zijn we bijeen. We komen samen voor het aanschijn van Christus, rond de Heer die ons roept, die ons liefheeft en ons vasthoudt. In zijn aanwezigheid mogen we de oliën zegenen en het chrisma wijden.

Juist in de sacramenten die ons gegeven zijn, komt de liefde van Christus tastbaar nabij. De zalving met catechumenenolie om de doopleerlingen te sterken met de liefde van Jezus zelf. Beste geloofsleerlingen, Christus heeft zijn hart voor jullie geopend, al lang voordat jullie Hem hebben verstaan en aangenomen. De zalving met ziekenolie is voor mensen die te maken hebben met ziekte en lijden, die angst voelen om te sterven, of die hopen beter te worden. Zij worden aangeraakt door de liefde van Christus die zijn hart opent voor hun zorgen en angst.

En dan het chrisma, de belangrijkste olie die we mogen wijden vanavond. De chrisma-olie is genoemd naar de Heer zelf -de Gezalfde, de Christus- (Lucas 4, 18a; Jes. 61, 1). Bij de zalving met chrisma komt Christus zelf in de sacramenten op bijzondere wijze bij ons: bij de dopelingen, de vormelingen, de wijdelingen tot priester van wie de handen worden gezalfd, zoals een van onze diakens straks in juni als hij tot priester wordt gewijd. De chrisma-olie wordt ook gebruikt als er een nieuw altaar wordt gewijd.

Nu we als bisdom Rotterdam samen zijn ten overstaan van de Heer en zijn lijden en dood tegemoet gaan op Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Paaszaterdag, dan mogen we ook zijn volgehouden liefde indachtig zijn en zijn hart zien, dat zo centraal staat in de schildering in deze kerk, en dat ook centraal mag staan in ons leven.

Het hart van de Heer is als een huis. We zijn welkom in dat hart, welkom in de liefde van de Heer (cf Matteüs 11, 28). Of je heel klein bent, of heel oud, het is de Heer die ons uitnodigt en vraagt om een antwoord. Dat mag een

antwoord zijn dat uit je hart komt, dat uit je binnenste komt, omdat de Heer ons vanuit zijn hart in ons binnenste aanspreekt (cf Joh. 10, 14; 15, 9-11). Daarom mogen we ook de priesters vragen om vanavond hun geloften te vernieuwen. Je kunt geen priester zijn zonder het hart van de Heer te kennen en open te staan om steeds opnieuw de kracht van de Heer te ontvangen.

In deze geest zijn we vanavond bijeen uit vele parochies en instellingen: als priesters en diakens, als religieuzen, als werkers in het pastoraat en als parochianen. We mogen ons samengeroepen weten door de Heer als een netwerk van liefde, en de Heer in ons hart sluiten. En als u vanavond voor het slapen gaan de beeltenis van Christus, zoals hier in de schildering, in herinnering roept, dan mag u de dag afsluiten met gebed, om de Heer te danken dat Hij zo dichtbij ons is gekomen dat niets ons meer van Hem kan scheiden (cf prefatie eucharistisch gebed voor de verzoening I). En dat Hij zo dicht bij ons is, dat Hij bij ons blijft (cf Matteüs 28, 20b) en ons fundament is (cf Handelingen 4, 11).

We zijn een netwerk van liefde, zo getuigt de Schrift. Met de Heer als ons hoofd, van het lichaam waarvan wij de ledematen zijn (1 Korintiërs 12); de Heer als de wijnstok en wij de ranken. En dan zegt de Heer: “los van Mij kunnen jullie niets” (Johannes 15, 5). En als we beseffen dat we de levende stenen zijn van een geestelijk bouwwerk met de Heer als ons fundament en als de sluitsteen (Efeziërs 2, 20-21; 1 Petrus 2, 4-5), dan mogen we zeggen dat we niet alleen vanavond ruimte maken voor Christus in ons hart, en voor zijn beeltenis op ons netvlies, maar dat we elke dag bewuster met Hem en met elkaar moeten leven.

En daarom hebben we als bisdom een Jaar van Gebed, en bijzonder in deze kerk die vijftig jaar kathedraal is, ons diocesane huis van gebed. Vijftig jaar geleden is deze kerk gekozen door bisschop Jansen. De eerste kathedraal was aan de Westzeedijk en toen die werd afgebroken werd het deze kerk aan de Mathenesserlaan. We worden verzameld als volk van God en zijn ook genoodzaakt om steeds weer ons te verplaatsen, bijeengeroepen en gevraagd op weg te gaan, omdat ons leven in geloof nu eenmaal een pelgrimstocht is. Aan het einde van die pelgrimstocht wacht de Heer ons op, maar we hebben nog een weg te gaan.

De weg van zijn lijden en sterven gedenken we in de komende dagen. Het is de weg die ligt tussen zijn optreden in de synagoge (Lucas 4, 16-21) en zijn

verrijzenis op Pasen. We mogen ons realiseren dat ook op onze weg lijden te vinden is en dat ook wij geconfronteerd worden met verdriet en pijn. Zijn we dan als netwerk van liefde in staat elkaar vast te houden in Christus' Naam?

We maken vandaag een bijzonder begin. Met de vele voedselpakketten die uit de parochies van ons bisdom naar hier zijn bijeengebracht, laten we zien dat we hart willen hebben voor mensen die in nood zijn, en dat we bij schaarste juist de rijkdom van ons geloof beschikbaar willen stellen.

Onze beschaving van liefde begint bij Christus. Hij verheerlijkt niet het lijden en de dood. Maar de gekruisigde en verrezen Heer laat in zijn trouw tot het uiterste zien, dat zijn liefde vruchtbaar is en sterker dan zonde en dood.

Liefde tot het uiterste is de weg die ook wij gevraagd worden te gaan. Nu we hier samen zijn, mogen we Christus in de viering van de eucharistie ontvangen. Moge dit sacrament, als bron en hoogtepunt van ons leven in geloof (Lumen Gentium 11) aan ons allen de kracht geven om zo op weg te gaan, in beweging te blijven, in gebed te volharden (Lucas 18, 1) en herkenbaar te zijn als leerlingen van Christus door onze hoop en onze liefde. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Daan Huntjens, 2 juni 2018, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal

Jeremia 1, 4-9; Handelingen van de Apostelen 20, 17-18a.28-32.36; Johannes 10, 11-16

Beste broeders en zusters in Christus, we mogen vandaag precies in het midden van het Jaar van Gebed door handoplegging en gebed Daan tot priester wijden. Door handoplegging en gebed, omdat het de Heer zelf is die we mogen vragen om Daan in zijn dienstwerk aan te nemen. Midden in het Jaar van Gebed priester gewijd worden, Daan, betekent dat je ook gedragen mag worden door gebed en dat je de opdracht om met de Heer in gebed verbonden te zijn ook zelf wil aannemen. Als bisdom hebben we dit jaar bijzondere aandacht voor het gebed. Als ranken aan de wijnstok kunnen we niet zonder Hem, zegt de Heer (Joh. 15, 5). Als ledematen van het lichaam van Christus mogen we verbonden zijn met Christus het hoofd (1 Kor. 12, 12-27; Rom. 12, 4-5). Als levende stenen mogen we ons laten voegen in de geestelijke tempel (1 Petr. 2, 4-5; Ef. 2, 19-22).

Met Christus in ons midden mogen we Daan uitkiezen voor het dienstwerk van het priesterschap. Dat gaat niet zonder bidden. Op de eerste plaats zijn er gebedsgroepen in het bisdom, die God vragen: schenk ons nieuwe priesters en diakens. Immers de Heer heeft gezegd dat we moeten vragen om werkers in de wijngaard, om arbeiders voor de oogst (Mt. 9, 37-38; Lc. 10, 2). Daan is een man van gebed. Hij is vertrouwd met de liturgie en het bidden van de Kerk. Als bisschop overzie je niet hoeveel er wordt gebeden in de kerk van Rotterdam. Er wordt veel meer gebeden dan ik weet. In de stilte, in de binnenkamer van uw hart (Mt. 6, 6), wordt door velen van u steeds het gesprek gezocht met God die ons vraagt de bidden (Lc. 18, 1). We mogen beseffen in dit Jaar van Gebed, dat het de Heer is die altijd luistert, dat het vaak aan ons ligt als ons hart gesloten is, dat het een gave van de Heer is als wij steeds weer tot gebed kunnen komen.

Paus Franciscus spreekt in zijn apostolische exhortatie *Gaudete et Exsultate* uitgebreid over het gebed. En hij spreekt ook de priesters aan als hij de woorden van de heilige Bernardus van Clairvaux citeert: als we niet eerst zelf in vuur en vlam zijn gezet en ons laten aanvuren door de Heer, hoe kunnen

we dan anderen in vuur en vlam zetten voor de Heer (cf. artikel 151)? We kunnen niet geven wat we niet eerst zelf hebben ontvangen en met ons hart hebben aanvaard. Bidden is belangrijk. Paus Benedictus benadrukt in zijn reeks catecheses over het gebed dat de Heilige Geest ons helpt te bidden. Hij bidt in ons. We weten zelf niet zo goed hoe we moeten bidden, maar de Heilige Geest helpt ons om zo met de Heer in gesprek te zijn (cf Rom. 8, 26-27).

Als je als priester het bidden als opdracht aanvaardt (het is een antwoord op een van de vragen die vandaag worden gesteld in de wijdingsliturgie) is het niet alleen de kandidaat die zegt tegen de Heer: U kunt op mij rekenen! Nee, het is ook nodig te beseffen dat je dit alleen kunt als God het je geeft. Het is de Heer die je roept en zich over je ontfermt. Het bidden tot de Heilige Geest maakt ons duidelijk hoe beperkt ons eigen bidden en hoe klein ons hart is, hoe weinig mogelijkheden we hebben. Maar als we dat door tussenkomst van de Geest op het spoor komen, gaan we juist meer verlangen dat we alles van de Heer ontvangen wat nodig is, en dat we verbonden zijn met Hem om zo ons dienstwerk te kunnen vervullen.

Het is een fundamentele vraag die aan de wijdeling gesteld wordt: blijf bidden, naast het bedienen van de sacramenten en het verkondigen van het woord. In de wijdingsliturgie wordt gevraagd of je Gods barmhartigheid wilt afsmeaken voor het volk dat aan je is toevertrouwd, door onophoudelijk gevolg te geven aan het gebod van de Heer om te bidden. Het is een opdracht van de Heer (*mandatum orandi*) die je niet kunt vergeten en niet kunt weg wissen. Het is het fundament van je ja-woord, Daan, vandaag hier in de kerk. En wanneer ik in de liturgie mag zeggen “Moge God, die het goede werk in jou is begonnen, het zelf tot voltooiing brengen” dan bidden we eigenlijk de Heer dat Hij je kracht mag geven en sterkte om een biddende priester te zijn en te blijven, om zo met vrucht de sacramenten te vieren en het woord te verkondigen.

Daan, je neemt die opdracht van de Heer met een zekere schroom aan, dat weet ik. Maar als je de morele zekerheid hebt dat de Heer je werkelijk roept en dat je zelfs in je gebedsleven afhankelijk mag blijven van God, durf je ja te zeggen. In de eerste lezing is de profeet Jeremia nog wat geschokt vanwege zijn roeping. Hij zegt: ik ben te jong, zoek alstublieft een ander. Met bidden kun je dat ook denken: wat maakt het uit dat ik bid, anderen kunnen het

beter. Maar zoals de Heer in de profeet zijn dienaar ziet, ziet hij in Daan een biddende mens. Blijf bidden, ook al valt het soms niet op, ook al zijn er zoveel anderen dingen die zich aan je opdringen. Blijf bidden. Het is wat de Heer ons vraagt en ook geeft.

Als we de indringende woorden in de tweede lezing goed verstaan, zien we dat Paulus' zending evenmin zonder bidden kan. Er staat in de tweede lezing, dat hij met allen neerknielde en bad. Er wordt geknield en er wordt gebeden. Zo vertrouwt de apostel Paulus de mensen door het gebed toe aan God. Trouwens, elke brief van Paulus begint met gebed en heeft een zegenbede aan het einde. Zo is het herderlijk schrijven van Paulus verbonden met de diepe overtuiging, dat het gebed het fundament is van zijn doen en laten in de geest van het evangelie.

In deze wijdingsliturgie - waarin we bidden dat de Heer, die het gebedsleven in Daan gestart is, het mag blijven inspireren en vervolmaken door de tijd - blijft u die hier aanwezig bent bij het ja-woord van Daan niet buiten schot. Zo van: fijn dat er weer iemand is die voor ons bidt en de barmhartigheid voor ons afsmeekt. Nee, het is belangrijk dat we het bidden van de Kerk doen in gemeenschap met elkaar. In kracht van de Heilige Geest durven we Christus in ons hart toe te laten, in verbondenheid met Hem het Onze Vader in onze mond te nemen en te bidden voor de noden die we - met de ogen van het geloof - op onze weg tegenkomen.

De vragen in deze liturgie aan de wijdeling gaan deels over bidden. Maar het wijdingsgebed zelf ook. Als het gaat om de verbondenheid van de bisschop en de priester, gaat dat juist om bidden. Het gaat om een leven in gebed. Als de priester verbonden is met de bisschop en een dienstwerk oppakt, zou je kunnen denken: fijn voor de bisschop, hij heeft weer iemand die hem helpt ten dienste van de parochies. Maar op de eerste plaats ben ik blij dat er in Daan opnieuw een priester is die met mij als bisschop en met de andere priesters de barmhartigheid van God wil afsmecken. In het geloof en vertrouwen dat de kudde, de gemeenschap van de Heer, ook bidt. Broeders en zusters, als u zelf bidt, zal daardoor des te meer het ontvangen van de sacramenten vruchtbaar zijn, zal des te meer het woord van God doordringen in uw hart, zult u des te meer geraakt worden door de noden van uw naaste en van de Kerk. Onze donateurs die aan de priesteropleiding Vronesteyn geven, doen dat ook in het besef dat het een nood is om te voorzien in een goede opleiding en

vorming van priesters en diakens, ter wille van de voortgang van de Kerk als verkondiger van de blijde boodschap in Christus' Naam.

In het evangelie van vandaag staat de Goede Herder centraal. Een beeld daarvan staat in de hal van Centrum Vronesteyn. Als we spreken over priesterschap, mogen we kijken naar Jezus, naar zijn gebed. We mogen zijn gebedsleven onder ogen zien, want Hij laat zien hoe het gebed je hele dienstwerk kan doordringen in afhankelijkheid en verbondenheid, in kwetsbaarheid en met volharding.

Mogen we als Kerk bidden dat de Heer het ons geeft om het gebed in ons midden gaande te houden, dat er priesters zijn die dat voorleven en aanwakkeren en die het vuur dat in hun hart gelegd is in kracht van de Heilige Geest doorgeven aan ieder die ervoor openstaat, of ervoor open zou kunnen staan. Inderdaad, ook voor mensen die ervoor open zouden kúnnen staan, want we zien de Kerk niet als een krimpende gemeenschap, maar als een netwerk van liefde, dat zijn geloofsleven van de Heer ontvangen heeft en het als haar zending beschouwt om de blijde boodschap van Gods liefde te verspreiden in woord en daad. Zo is de Kerk ten volle een teken van heil in de wereld (cf Lumen Gentium 1) tot eer van God. Amen.

KORTE VOORDRACHT BIJ JUBILEUM RAAD VAN KERKEN IN NEDERLAND

Vertrouwen op de Heilige Geest

Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, Pinksteren, 21 mei 2018

Jubileum markeren

Vandaag mogen wij in Amersfoort het vijftigjarig bestaan markeren van de raad van kerken in Nederland: 1968-2018. Vanaf het begin in 1968 is de RKK in Nederland als lid betrokken bij de raad van kerken op nationaal niveau.

Vijftig jaar is in het licht van de kerkgeschiedenis geen lange tijdspanne. Echter, wanneer je deze periode van een halve eeuw beziet in de context van een mensenleven of wanneer je ernaar kijkt met de invalshoek van verschillende generaties die elkaar opvolgen, dan is vijftig jaar op weg zijn in de oecumene toch wel een aanzienlijke tijd en de viering ervan een mijlpaal.

Op het feest van de Heilige Geest

De markering van het vijftigjarig bestaan van de raad van kerken in Nederland vindt plaats op Pinksteren. Dat heeft te maken met de overtuiging dat we de waarachtige voortgang van de oecumene verbinden met het werk van de Heilige Geest.

Het Tweede Vaticaans Concilie spreekt in 1964, in het decreet *Unitatis Redintegratio*, over de oecumenische beweging als een geestelijk proces, onder ingeving van de genade van de Heilige Geest¹⁸. In deze geest stelt het Oecumenisch Directorium van de pauselijke raad voor de bevordering van de eenheid van de christenen in 1993: “De oecumenische beweging is een genade van God, geschonken door de Vader in antwoord op het gebed van Jezus en de smeekbeden van de kerk die haar door de Heilige Geest worden ingegeven”¹⁹.

18 Tweede Vaticaans Concilie, *Unitatis Redintegratio, decreet over de katholieke deelname aan de oecumenische beweging* (1964) n. 4.

19 Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid der Christenen, *Oecumenisch Directorium, Richtlijnen voor de toepassing van de beginselen en normen inzake de oecumenische beweging* (1993). Nederlandse vertaling: SRKK, *kerkelijke documentatie* (1993) 290-353, n. 22.

De oecumenische beweging is verbonden met de werking van de Heilige Geest. Unitatis Redintegratio uit 1964 en de Charta Oecumenica uit 2001 (over de samenwerking van kerken in Europa) onderstrepen beide de opdracht van Efeziërs 4, 3-4: “Beijvert u de eenheid des Geestes te behouden door de band van de vrede: één lichaam en één Geest, zoals ook gij geroepen zijt tot een en dezelfde hoop waarvoor Gods roeping borg staat. Eén Heer, één geloof en één doop”²⁰.

Dat de viering van het gouden jubileum van de raad van kerken in Nederland aansluiting zoekt bij het feest van Pinksteren en dat de oecumenische beweging open wil staan voor de gaven van de Heilige Geest, is geen vondst van een organiserend comité maar op basis van de overtuiging dat de oecumenische beweging alleen vrucht kan dragen en voortgang kan maken in kracht van de Heilige Geest.

De tekst van de preambule van de raad van kerken in Nederland spreekt de intentie uit dat in gezamenlijkheid gestreefd wordt om de roeping tot eenheid te vervullen tot eer van de ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Om als raad van kerken in gezamenlijkheid eer te kunnen brengen aan de drie-ene God, is de bijstand van de Heilige Geest noodzakelijk. Immers, het is de Heilige Geest die ons alles leert en alles in herinnering brengt wat de Zoon ons gezegd heeft (Johannes 16, 26) en het is de Heilige Geest die ons doet uitroepen: “Abba Vader” (Romeinen 8, 15).

Dialogo in kracht van de Heilige Geest

Waar het gaat om de oecumenische samenwerking in de raad van kerken dan is daarin dialoog een centraal begrip. Dialoog in het kader van de oecumene betreft echter niet alleen het gesprek tussen kerken en tussen kerkmensen. Het gaat eerst en vooral ook om de dialoog van de mens met God.

De eerste dialoog die nodig is om tot vruchtbare samenwerking te komen is het gesprek tussen God en mens, d.w.z. het persoonlijk naderen van de mens tot God (met heel je hart, je verstand en al je krachten). Het gesprek

²⁰ *Unitatis Redintegratio* n. 2; Conferentie Europese kerken (CEC) en Raad Europese Bisschoppenconferenties (CCEE), *Charta Oecumenica, handvest voor de groeiende samenwerking van de kerken in Europa* (22 april 2001) hoofdstuk I.

met God in het gebed is nodig om tot vruchtbare oecumenische dialoog te komen tussen de lidkerken in de raad van kerken. In 1995 noemde paus Johannes Paulus II in zijn encycliek *Ut Unum Sint* het gebed de ziel van de oecumenische vernieuwing²¹.

Vervolgens is belangrijk dat een dialoog in het kader van de oecumene tussen lidkerken bewust in kracht van de Heilige Geest wordt ondernomen. Paus Franciscus schrijft in de Apostolische Exhortatie *Evangelii Gaudium* (2013) over de werking van de Heilige Geest waar het gaat om de oecumenische dialoog: “Als wij werkelijk geloven in de vrije en overvloedige werking van de Geest, hoeveel kunnen wij dan nog van elkaar leren! Het gaat er niet alleen om inlichtingen te krijgen over de ander om hem beter te leren kennen, maar te oogsten wat de Geest in hen ook als een geschenk voor ons heeft gezaaid”²².

Een oecumenische dialoog in kracht van de Heilige Geest is niet een uitwisseling die buiten de Kerk en de kerken omgaat. Immers, de elementen van heiliging en waarheid (elementen die aanwezig zijn in de afzonderlijke kerken en gemeenschappen van christenen) moeten in de dialoog aan de orde komen²³.

Paus Franciscus schrijft aangaande de gezindheid van de deelnemers aan een oecumenische dialoog: “Wij moeten er altijd aan denken dat wij pelgrims zijn en dat wij samen op pelgrimstocht zijn. Daartoe moet men zijn hart toevertrouwen aan zijn reisgenoot zonder argwaan, zonder wantrouwen, en vóór alles kijken naar wat wij zoeken.”²⁴

Het was paus Paulus VI die reeds in 1964 in zijn encycliek *Ecclesiam Suam* een pleidooi hield voor een gezindheid en praktijk gekenmerkt door dialoog. Paus Johannes Paulus II spreekt -in navolging van zijn voorganger paus

21 Paus Johannes Paulus II, Encycliek *Ut Unum Sint* (1995) art. 28. Nederlandse vertaling in: SRKK, kerkelijke documentatie (1995) 292-360.

22 Paus Franciscus, Apostolische exhortatie *Evangelii Gaudium* (2013) art 246. Nederlandse vertaling in: SRKK, *kerkelijke documentatie* 2014/1.

23 Lutherse Wereldfederatie en Pauselijke Raad voor de Eenheid van de Christenen, *From Conflict to Communion* (2013) art 27. Nederlandse vertaling: Katholieke Vereniging voor Oecumene, *Van Conflict naar Gemeenschap* (2016).

24 Paus Franciscus, *Evangelii Gaudium* art 244.

Paulus VI- over de oecumenische dialoog niet alleen als een uitwisseling van ideeën, maar vooral als een uitwisseling van gaven²⁵.

De oecumenische dialoog heeft ook de werking van een gewetensonderzoek. Dit betekent dat wij in de gezamenlijke dialoog de zonde van verdeeldheid op het spoor komen en overtuigd moeten zijn van de noodzaak tot bekering²⁶. Onder verwijzing naar paus Paulus VI, spreekt Johannes Paulus II over een dialoog van bekering, een heilsdialoog²⁷.

Paus Johannes Paulus voegt toe dat “de volledige communio tot stand moeten komen door de aanvaarding van de volle waarheid waarheen de Heilige Geest de volgelingen van Christus leidt. Iedere vorm van reductionisme of gemakkelijk ‘concordisme’ moet worden vermeden. Men dient ernstige vraagstukken op te lossen, want anders zouden ze in dezelfde vorm of in een andere gedaante op een ander ogenblik weer opduiken”²⁸.

Vertrouwen op de Heilige Geest

De samenwerking in de raad van kerken in Nederland laat echt een gedeeld vertrouwen zien in de werking van de Heilige Geest. We mogen zonder meer samen constateren dat het vertrouwen in de Geest aanwezig is in de raad, in de loop van de afgelopen vijftig jaar.

Waar het gaat om de werking van Heilige Geest in de raad van kerken, is het wel belangrijk dat we in het kader van de oecumenische beweging inzetten op méér dan een eenzijdige interpretatie van de geestes-gave van verstand. Onze oecumenische dialoog is niet een intellectuele samenwerking die door spitsvondigheid en relativering automatisch tot conclusies leidt.

Vertrouwen op de Heilige Geest vraagt dat wij in de oecumene oog hebben voor álle gaven van de Heilige Geest en dat we ook daadwerkelijk alle gaven gebruiken in de oecumenische samenwerking, en meer nog, dat we in de raad van kerken de vruchten van de Heilige Geest onderkennen, juist ook wanneer dialoog taai is of lange adem vraagt.

25 Johannes Paulus II, *Ut Unum Sint* art. 28, citerend uit encycliciek van Paulus VI *Ecclesiam Suam*.

26 Johannes Paulus II, *Ut Unum Sint* art. 34.

27 Johannes Paulus II, *Ut Unum Sint* art. 35, tevens verwijzing naar *Ecclesiam Suam*, III.

28 Johannes Paulus II, *Ut Unum Sint* art. 36.

Naast de gaven van de Geest wil ik uitdrukkelijk ook de vruchten van de Geest noemen, ontleend aan de brief aan de Galaten. Van harte noem ik vandaag die vruchten van Gods Geest als gave en basis om als raad van kerken in Nederland vertrouwvol verder te gaan op de weg van oecumenische dialoog en samenwerking: liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtheid en ingetogenheid²⁹.

Ik bid dat de raad van kerken haar toekomst in het streven naar eenheid blijft zoeken en vinden in een volledig vertrouwen op de Trooster en de Helper, de Geest van de waarheid, die ons de lange adem schenkt die we nodig hebben als christenen, op onze gezamenlijke weg van bekering, verzoening en eenheid, tot eer van de drie-ene God.

²⁹ Galaten 5, 19-23.

ADDRESS AT THE BEGINNING OF THE INTERNATIONAL MEETING OF CIDSE

Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, The Hague, May 23, 2018

You are gathered together as CIDSE, an international alliance of Catholic development agencies working together for global justice. Since you are a network of Catholic development agencies, first I would like to share three biblical images with you when it comes to a network:

1. In the Gospel of John, Jesus speaks in chapter 15 about the real vine and the branches. He says: “I am the true vine [...] Dwell in me, as I in you. No branch can bear fruit by itself, but only if it remains united with the vine; no more can you bear fruit, unless you remain united with me” These words of Jesus are not about just a good harvest of grapes. Jesus refers to the fruits of true love: “that you may bear fruit in plenty and so be my disciples [...] Dwell in my love”³⁰.
2. In the first letter to the Corinthians, saint Paul writes about the body of Christ consisting of many organs. These different organs are parts of the one body. The members of this body are called to have concern for one another. Saint Paul writes: “If one organ suffers, they all suffer together. Of one flourishes, they all rejoice together.” Within this body, God has given different tasks and functions to be fulfilled³¹.
3. The first letter of Peter gives us another biblical image of a network by inviting us saying: “come, and let yourselves be built, as living stones into a spiritual temple” with Jesus Christ, the risen Lord to be the cornerstone³².

At the beginning of your international meeting, in light of these three biblical images, I would like to emphasize the importance of being a network of love.

³⁰ John, 15, 1-10.

³¹ 1 Corinthians 12, 14-31.

³² 1 Peter 2, 4-5. See also Ephesians 2, 20-22.

In 2006, when the diocese of Rotterdam celebrated her 60th anniversary, as a diocesan church we used the image of being a ‘network of love’. The Church as a network of love. When we use this image, it does not in the first place refer to our church buildings, made of bricks. The Church being a network of love is in the first place the community of Christ consisting of living stones, of many different organs to be one body, branches united by Christ, rooted in his love.

Inspired by the biblical images just mentioned, it is important to recognize that the network of love is about our identity as a local parish, as a diocesan Church and also about the identity of the universal Church.

Dear members of CIDSE, being an international alliance of Catholic development agencies, you are a part of this network of love, which is the Church.

It is clear that the Church to be a network of love does not exist for her own sake. The Church of Christ is called to proclaim the Gospel, to spread the good news by words as well as by deeds and actions of love.

Jesus the true vine, the head of the body and the cornerstone inspires us and teaches us to remain in his love. The Church, as a network of love is urged by Christ to show compassion and mercy; to put solidarity into practice for the sake of God’s kingdom, at the service of mankind.

Pope Leo XIII, in his encyclical *Rerum Novarum* (1891) spoke in this regard about ‘friendship’; Pope Pius XI used in *Quadragesimo Anno* (1931) the words ‘social charity’. Pope Paul VI introduced the terminology ‘a civilization of love’, expanding the concept to cover the many modern aspects of the social question³³.

Dear friends, as a network of love we are called to contribute to build a civilization of love. As Catholics we have the mission of transforming society into a ‘civilization of love’³⁴.

33 Pope John Paul II, *Encyclical Centesimus Annus* (Rome 1991) n. 11.

34 A. Kupperts/P. Schallenberg e.a., *Docat. What to do?* (San Francisco 2016) n. 319.

The civilization of love is an important concept in the social teaching of pope Paul VI. And it is repeatedly used by pope John Paul II³⁵ and pope Benedict XVI³⁶.

In light of a true civilization of love, pope Benedict issued in 2012 the apostolic letter *Intima Ecclesiae Natura*, concerning the service of charity, entrusted to the Church.

By this document pope Benedict XVI intended “to provide an organic legislative frame work for the better overall ordering of the various organized ecclesial forms of the service of charity, which are closely related to the diaconal nature of the Church and the episcopal ministry.”³⁷

In the perspective of the Church as a network of love, Catholic development agencies (working together for global justice), take part in this mission of love of the Church, with their projects and plans in accordance with the Catholic faith and teaching, including the protection of human life and dignity: in order to build a true civilization of love³⁸.

35 E.g. Pope John Paul II, *Message World Day of Peace 2001*.

36 E.g. Pope Benedict, *Message 22th World Youth Day 2007*: “Develop your capacities, not only in order to become more ‘competitive’ and ‘productive’, but to be witnesses of charity. In addition to your professional training, also make an effort to acquire religious knowledge that will help you to carry out your mission in an responsible way. In particular, I invite you to carefully study the social doctrine of the Church so that its principles may inspire and guide your action in the world. May the Holy Spirit make you creative in charity, persevering in your commitments, and brave in your initiatives, so that you will be able to offer your contribution to the building up of the ‘civilization of love’. The horizon of love is truly boundless: it is the whole world!”

37 Pope Benedict, Apostolic Letter issued motu proprio *Intima Ecclesiae Natura*, on the service of charity (Rome 2012).

38 Cf *Intima Ecclesiae Natura* (Rome 2012) art. 10. 4, regarding the responsibility of the Bishop: “In particular, the diocesan Bishop is to ensure that charitable agencies dependent upon him do not receive financial support from groups or institutions that persue ends contrary to Church’s teaching. Similarly [...] the diocesan Bishop is to ensure that these charitable agencies do not accept contributions for initiatives whose ends, or the means used to persue them, are not in conformity with the Church’s teaching.”

The ideal of a civilization of love can also explicitly be found in the teachings of our present pope Francis, for example at the gatherings of the World Youth Days in Poland and Brazil: “Through your witness and service, help to build a civilization of love” (July 28, 2013).

It is clear that the Encyclical *Laudato si'* speaks about our world and our environment as our common house in light of our vocation to build a civilization of love. The Church as a network of love has to set before the world the ideal of a civilization of love³⁹.

In paragraph 231 of the Encyclical *Laudato si'* pope Francis refers to Paul VI and to Benedict XVI:

“Love, overflowing with small gestures of mutual care, is also civic and political, and makes itself felt in every action that seeks to build a better world. Love for society and commitment to the common good are outstanding expressions of a charity which affects not only relationships between individuals but also ‘macro-relationships, social economic and political ones.’⁴⁰ That is why the Church set before the world the ideal of a civilization of love⁴¹. Social love is the key to authentic development: “In order to make society more human, more worthy of a human person, love in social life - political, economic and cultural - must be given renewed value, becoming the constant and highest norm of all activity.”⁴² In this framework, along with the importance of little everyday gestures, social love moves us to devise larger strategies to halt environmental degradation and to encourage a ‘culture of care’ which permeates all of society. When we feel that God is calling us to intervene with others in these social dynamics, we should realize that this too is part of our spirituality, which is an exercise of charity and, as such, matures and sanctifies us.

Dear members of CIDSE, as Catholic development agencies working together for global justice, you are called to participate in the mission of the Church as a network of love.

39 Pope Francis, Encyclical letter *Laudato si'* (Rome 2013) n. 231.

40 Pope Benedict, Encyclical *Caritas in Veritate* (Rome 2006) n. 2.

41 Pope Paul VI, *Message for the World Day of Peace 1977*.

42 Pontifical Council for Justice and Peace, *Compendium of the Social Doctrine of the Church* (Rome 2004) n. 582.

Being organizations with a strongly lay character in communion with the bishops as pastors of the People of God, you work together by means of many projects and programs in order to contribute to the edification of a civilization of love.

Since the Church is a network of love, and your organizations are a part of this network, we are called to seek together the cooperation with all people of good will, since the world entrusted to us, is our common house.

Two things more I want to mention here, at the end of my little speech at the beginning of your international meeting.

- Somebody from the past: saint Lawrence. Saint Lawrence is the patron-saint of the diocese of Rotterdam. Born in Spain, saint Lawrence served the Church (+ 258) as a deacon taking care of the poor and the needy in the city of Rome. In the third century Christians were severely persecuted. The emperor forced Lawrence to hand over all the possessions of the diocese. Lawrence, however, gave the goods of the Church to the poor and the needy. After three days, Saint Lawrence returned to the emperor together with the poor and the people in need. Saint Lawrence explained to the emperor, pointing at the poor and needy: “These people are the real treasure of the Church.” The diocese of Rotterdam published a short comic (in eight languages) about the testimony of Saint Lawrence serving the Church in favor of a civilization of love.
- Something with regard to the future: DoCat. During the World Youth Days in Poland in 2016, pope Francis presented to a crowd of more than one million young people a special book about the Social Teaching of the Catholic Church. This book is a real instrument to get to know the social doctrine of the Church. Pope Francis asked the young Catholics to be ambassadors of the Gospel⁴³. It is important to invite new generations

43 Pope Francis, *Introduction to the DoCat* (November 6, 2015): “I invite you all now really to get to know the social doctrine of the Church, I am dreaming not just about groups that sit under trees and discuss it. That is good! Do that! My dream is of something greater: I wish I had a million young Christians or, even better, a whole generation who are for their contemporaries ‘walking, talking social doctrine’. Nothing else will change the world but people who with Jesus devote themselves to it, who with him go to the margins and right into the middle

of Catholics to join our network of love in order to build a civilization of love, together with all people of good will. I am sure that the DoCat will be of great help⁴⁴.

Dear members of CIDSE, may the Lord Jesus Christ be your strength. By the working of the Holy Spirit, Jesus will teach us how to remain faithful to his network of love (as branches of the true vine, as members of the body of Christ, as living stones of the spiritual temple) and to build a civilization of love.

Finally I like to use some words of pope Francis on the 50th anniversary of *Populorum Progressio* (April last year):

“The Church does not tire of offering this wisdom and work to the world, mindful that integral development is the path of good that the human family is called to follow. I invite you to carry on this work with patience and perseverance, trusting that the Lord accompanies us.”⁴⁵

of the dirt.”

44 Several times the *DoCat* speaks about the ‘civilization of love’. See nn. 14, 51, 102, 275, 276, 319.

45 Pope Francis, *The duty of integration*, address on the 50th anniversary of *Populorum Progressio*, in: *L’Osservatore Romano*, April 7, 2017.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op de feestdag van de H. Antonius van Padua, 13 juni 2018, kerk en klooster H. Antonius van Padua te Den Haag

De heilige Antonius van Padua: visie op rechtvaardigheid, mensbeeld in het licht van het Evangelie, ontwikkeling van de sociale leer van de Kerk

1. Vandaag op het feest van de heilige Antonius zijn wij samengekomen in deze kerk die aan hem is gewijd, om zijn feest te vieren met een eucharistieviering en met bezinning. Antonius is voor ons een concreet voorbeeld van evangelisch leven. Veel gelovigen rekenen op zijn voorspraak bij God, d.w.z. de heilige Antonius bidt met ons mee tot de Heer om onze woorden met zijn gebed kracht bij te zetten. In andere woorden: Antonius doet -in vertrouwen op God- een goed woord(je) voor ons⁴⁶. Voorspraak heet dat.

2. De heilige minderbroeder Antonius van Padua is een zeer populaire, wereldbenoemde heilige. Hier in Den Haag in deze Boskantkerk gaat de devotie tot de heilige Antonius terug tot minstens 1840. Al vanaf 1798 had een voorloper van de Boskantkerk, bediend door de franciscanen, de heilige Antonius van Padua als patroonheilige⁴⁷. Ook op andere plekken in het bisdom Rotterdam zijn er kerken die naar Antonius van Padua zijn genoemd, zoals in Dordrecht, Hellevoetsluis, Leiden en Oud-Beijerland.

3. Antonius leefde in de 12e-13e eeuw. Hij werd geboren rond 1190 in Lissabon (Portugal). Zij naam was toen Fernando. Hij stamde uit een adellijke familie. In 1210 trad hij in bij de augustijnen nabij zijn geboorteplaats. In 1212 ging hij naar de beroemde universiteitsstad Coimbra. Hier leefde hij in het augustijner klooster. Daar ontving hij zijn opleiding tot priester. Fernando was heel goed thuis in de Heilige Schrift. In 1217 bezochten volgelingen van Franciscus voor de eerste maal Coimbra.

46 Cf Gezang (13e eeuw) over de krachtadigheid van het gebed van St. Antonius en tevens een aansporing om betrouwbaar om zijn voorspraak te bidden: *Si quaeris miracula*. Voor Nederlandse vertaling, zie: L. Goossens ofm, *Bidden met Antonius* (Haarlem 1996) 102-106.

47 P. van Geest, Den Haag, *Antonius van Padua*, zie: www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/646.

De jonge augustijn Fernando was zeer onder de indruk van hun levenswijze. De minderbroeders van Franciscus vormden destijds een nieuwe orde. Zij waren zeer populair. In de ogen van de mensen verkondigden zij het evangelie juist door hun daden. Zij beleefden daadwerkelijk de armoede want ze leefden heel sober. De franciscaanse minderbroeders toonden ook missionaire inzet. Zo gingen zij naar de moslims in Marokko. Daar stuitte hun prediking op verzet. In 1220 werd het gebeente van de eerste vijf minderbroeder-martelaren naar Coimbra overgebracht en begraven in het augustijner klooster.

4. Fernando was zo onder de indruk van de minderbroeders-franciscanen, dat hij als jonge augustijn de overstap maakte naar deze nieuwe orde. Hij trad in 1220 toe tot de bedelorde van Franciscus. Vanaf dat moment heette hij geen Fernando meer, maar: Antonius. Antonius trok ook naar Marokko om daar onder de moslims (toen Saracenen genoemd) te werken. Hij had er zijn leven voor over. Maar vlak na zijn aankomst in Marokko werd Antonius ziek. Hij moest terugkeren naar Portugal.

Op de gedwongen terugreis kwam het schip van Antonius in een zware storm terecht. Het dreef af naar Sicilië. De plaatselijke minderbroeders-franciscanen vingden Antonius op. Zij namen Antonius mee naar het Pinksterkapittel dat Franciscus samen met 3000 broeders hield. Hier ontmoette Antonius de heilige Franciscus van Assisi voor de eerste maal. Antonius werd als minderbroeder geplaatst in de kluizenarij van Monte Paolo. Er was een kerkje met enkele eenvoudige cellen. In de stilte en eenvoud overwoog Antonius zijn leven en zocht naar datgene wat God met hem voorhad.

5. Een jaar later, in 1222, werd Antonius tot priester gewijd⁴⁸. In september 1222 ontving Antonius de bevoegdheid te preken. Antonius ontwikkelde zich tot een groot predikant. Niet alleen omdat hij met goedgekozen woorden het evangelie verkondigde maar vooral omdat hij voorleefde wat hij verkondigde. In moderne woorden: “He practiced what he preached.”

48 Er zijn beweringen dat Antonius al in Coimbra als Augustijn tot priester zou zijn gewijd (cf *Vita Sancti Raymundi a S. Romano*). Een bericht in de *Legenda Assidua* (1232) vertelt dat Antonius zich onder de wijdelingen in Forli bevond in 1222. Zie: L. Hardick, *Antonius van Padua* (Bloemendaal 1993) 30-32; G. Egger, *Heiliger Antonius von Padua* (Illerthissen 2013) 42.

Antonius vond dat een predikant zichzelf steeds moet afvragen of hij datgene wat hij preekt ook zelf doet. Hij zei: *“Een predikant spreekt met twee lippen, maar ook met zijn leven en zijn goede naam.”* Sint Antonius kon in zijn preken vernietigend uithalen naar de uitbuiters van de armen. Hij keerde zich vooral tegen woekeraars. In de middeleeuwen was rente vragen op geleend geld verboden. Het eisen van rente op geleend geld gold als een schending van de rechtvaardigheid en de naastenliefde (verboden door concilies van Arles, 314 en Nicea, 325). Het Tweede Lateraans Concilie (1139) stelde zelfs dat men woekeraars de sacramenten zou moeten weigeren en een begrafenis in gewijde aarde (cfr. Lc. 6, 32. 34)⁴⁹.

6. In de tijd van Antonius (13e eeuw) werden de steden groter. In de nieuwe economie van de steden was geld nodig om te investeren en zo arbeid mogelijk te maken. Degene die geld leende kon investeren en geld verdienen en betaalde daarna met rente terug aan degene die het kapitaal verschaft had. De geldeconomie leidde tot stedelijke rijkdom, een economische bloei en een stedelijk zelfbewustzijn. Door de opkomende geldeconomie in de steden werden echter ook de sociale tegenstellingen verscherpt. Er ontstond een stedelijk proletariaat. Handige zakenlieden richtten leenbanken op. Mensen leenden geld tegen woekerrente en kwamen daardoor nog meer in de schulden. Sint Antonius kwam op voor deze nieuwe armen, de slachtoffers van de opkomende geldeconomie, deze slachtoffers van woeker. Enkele citaten van Antonius uit zijn preken:

“Het vervloekte volk van de woekeraars wordt op aarde groot en sterk. Hun tanden zijn als leeuwtanden. Hij heeft de tanden van een jonge leeuw (Joel 1,6) want hij verslindt het bezit van de armen, wezen en weduwen.”

“God laat niets onvergolden. Als woekeraars tegen het licht van hun geweten gehandeld hebben, zullen ze het licht van de genade en de Kerk verliezen.”

7. Ik wil u in dit kader ook een legende over Antonius vertellen. In Florence was een groot woekeraar gestorven. Deze was heel machtig en kon de stad naar zijn hand zetten. Toen de woekeraar begraven werd, greep Antonius in. Hij riep tot de omstanders dat de woekeraar geen kerkelijke begrafenis verdiende. Dat was immers voor woekeraars verboden. Antonius beweerde

49 L. Hardick, o.c. 37-39.

dat, als men het lichaam van de woekeraar zou openen, men geen hart zou aantreffen. Dat zou liggen in zijn geldkist. En inderdaad, toen men het lichaam van de woekeraar opende trof men geen hart aan. Het zat in zijn geldkist. Deze legende vormt een levendige illustratie van het woord van Jezus: *“Waar uw schat is, daar is ook uw hart”* (Mt. 6, 21).

Antonius had als predikant grote invloed en vele mensen bekeerden zich. Zelfs had Antonius invloed in het bestuur van de stad. De magistraat van Padua vaardigde op 15 maart 1231 een wet uit die als volgt luidde: *“Op verzoek van broeder Antonius, mag voortaan geen schuldenaar, die niet in staat is te betalen, van zijn vrijheid beroofd worden. Aansprakelijk is hij in dit geval met zijn bezit, niet met zijn persoon of vrijheid.”* Aan het onrecht kwam aldus door toedoen van Antonius een einde. In 1228 ging Antonius in Padua wonen en kreeg hij van Franciscus de opdracht om theologie te doceren aan zijn medebroeders. In 1231 sterft Antonius op 13 juni.

8. Zoals aan het begin van mijn voordracht gezegd, Antonius is een van de meest vereerde heiligen in onze Kerk. Antonius was oprecht bekommerd om het lot van de armen en hij spande zich in om hun situatie te verbeteren. In zijn liefde en zorg voor de armen toonde Antonius zich een volgeling van Jezus Christus. Een uitgewerkte sociale leer vinden we bij hem nog niet.

In de latere verering van Antonius zijn wel diaconale elementen te vinden. In veel kerken hangt dicht bij het beeld van Antonius een offerbus. Op die offerbus staat: *“Liefdewerk der broden”*, of zoals hier in de Boskantkerk: *“Antonius-brood”*. Het is de gewoonte dat vereerders van Antonius hem niet alleen iets vragen maar ook iets offeren. Deze offerande is bestemd voor de armen. In 1890 in de Zuid-Franse havenplaats Toulon kon een vrouw, Louise Bouffier, de deur van haar winkel niet open krijgen. De sleutel werkte niet. Zij riep de hulp in van een slotenmaker. Deze kwam met een sleutelbos maar wist het slot evenmin te openen. Hij keerde terug naar zijn zaak om met zwaarder gereedschap terug te keren. Ondertussen bad Louise tot St. Antonius en zij vroeg hem om hulp opdat de deur van haar winkel niet opengebroken hoefde te worden. Zij beloofde de armen brood te geven als St. Antonius haar zou verhoren. De slotenmaker kwam terug, probeerde alsnog een sleutel en de deur ging open. Uit dankbaarheid plaatste Louise een Antoniusbeeld in haar winkel met een offerbusje waarin mensen geld voor de broden konden deponeren. Van het ingezamelde geld kocht zij broden. Deze handelswijze sprak velen

aan en binnen de kortste tijd stonden deze offerbusjes in verschillende kerken. In 1896 stimuleerde paus Leo XIII dit Liefdewerk van de Broden.

9. In de negentiende eeuw waren er niet alleen grote steden maar vond ook de industriële revolutie plaats. Naast grote rijkdom was er grote armoede. De Kerk trachtte de armen nabij te zijn maar de traditionele caritas en liefdadigheid voldeden niet in voldoende mate. Als reactie op de Industriële Revolutie en de opkomst van het Marxisme analyseerde de Kerk de maatschappelijke ontwikkelingen in de licht van het evangelie. Hier ligt de kiem van de sociale leer van de Kerk. Deze sociale leer werd steeds meer ontwikkeld en verfijnd. Paus Leo XIII kwam met de encycliek *Rerum Novarum* (1891), en veertig jaar later Pius XI met *Quadragesimo Anno* (1931). Paus Johannes Paulus II schreef *Laborem excercens* (1981), *Sollicitudo rei socialis* (1987) en *Centesimus annus* (1991). In 2006 schreef paus Benedictus XVI de encycliek *Deus Caritas Est* en in 2009 *Caritas in Veritate*. En paus Franciscus schreef in 2013 geschiedenis met zijn encycliek over de gezamenlijke zorg voor de schepping als ons gemeenschappelijk huis: *Laudato si'*.

10. Een samenvatting van een groot deel van de geschriften die samen de sociale leer van de Kerk vormen is het zogeheten *Compendium van de sociale leer van de Kerk* uit 2004, waarvan in 2008 een Nederlandse vertaling uitkwam⁵⁰. Met een uitgebreid register van zaken en onderwerpen die de sociale leer aangaan is dit compendium een echt opzoekboek en gids, uitgegeven door de Pauselijke Raad van rechtvaardigheid en vrede. Graag wil ik in één adem de *DoCat* noemen, dat is een boek over de sociale leer van de Kerk -in vraag en antwoord- dat paus Franciscus in 2016 aan katholieke jongeren in Warschau presenteerde⁵¹. De paus riep jongeren tijdens de WJD op om als echte ambassadeurs de liefde van Christus in woord en daad te verspreiden⁵².

50 Pauselijke Raad voor Rechtvaardigheid en Vrede, *Compendium van de Sociale Leer van de Kerk* (Licap, Brussel 2008/2013).

51 A. Kuppens/P. Schallenberg, *Docat. What to do* (San Francisco 2016).

52 Paus Franciscus, *Introduction to the Docat* (November 2015): "I invite you all now really to get to know the social doctrine of the Church, I am dreaming not just about groups that sit under trees and discuss it. That is good! Do that! My dream is of something greater: I wish I had a million young Christians or, even better, a whole generation who are for their contemporaries 'walking, talking social doctrine'. Nothing else will change the world but people whom with Jesus devote themselves to it, who with him go to the margins and right into the middle of the dirt."

In de sociale leer van de Kerk staat de waardigheid van iedere mens centraal. Ieder mens is geschapen naar het beeld van God (Gen. 1, 27). Dat betekent dat ieder mens kostbaar is in Gods ogen. Dat roept op tot respect en eerbied voor het leven van iedere mens. In de sociale leer van de Kerk wordt benadrukt dat bijvoorbeeld werk voor een mens niet alleen broodwinning inhoudt maar ook zelfontplooiing betekent. En de samenleving moet zodanig zijn ingericht dat mensen tot hun recht komen en ook het hunne kunnen bijdragen en opbouwen. Het gemeenschappelijk belang (*bonum commune*) is dan niet in tegenspraak of concurrentie met het belang van een individuele persoon.

11. Sint Antonius had in zijn tijd veel oog voor het leven en de ontplooiingskansen van individuele armen. Hij kwam voor hen op in zijn prediking en door zijn concrete voorbeeld. Antonius had ook zorg voor rijken en machtigen, namelijk dat zij door zijn prediking op hun beurt oog zouden krijgen voor het leven van de kleinen en hen als mens, naar Gods beeld geschapen, zouden herkennen en erkennen.

12. Aan het einde van het evangelie van Matteüs zegt de Heer: “*al wat gij gedaan hebt voor de geringsten van mijn broeders hebt ge voor Mij gedaan*” (Mt. 25, 40). Ditzelfde hoofdstuk van Matteüs geeft de evangelische aanzet tot de zogenaamde werken van barmhartigheid als opdracht: hongerigen voeden, dorstigen te drinken geven, vreemdelingen opnemen, naakten kleden, gevangenen bezoeken, etc. De bijbelse grondslag van deze diaconale opdracht is precies dat een mens met honger of dorst, een vreemdeling, een naakte of gevangene, een mens is geschapen naar Gods beeld. Een mens: uniek en met waardigheid. Deze mens tegemoet treden en respectvol nabij zijn doet het meest recht aan deze persoon als beeld van God.

Anderzijds, in datzelfde hoofdstuk van Matteüs wordt een ieder opgeroepen zijn ontvangen talenten in te zetten. Omdat een mens, naar Gods beeld geschapen, ook zijn talenten ontvangen heeft van God, komt een mens -als beeld van God- het best tot ontplooiing wanneer hij of zij ze in dienst stelt van de Heer en de medemens, tot opbouw en ondersteuning. Jezus zelf heeft immers ons leven gedeeld bij zijn menswording en is naast ons komen staan, het meest nog als broeder van de mens in nood, de kleine en de arme.

“Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand [...] Gij zult uw naaste beminnen als uzelf” (Mt. 22, 37-39).

Deze twee geboden als leidraad van de Heer, zijn in het leven en werken van St. Antonius heel concreet.

13. Het Compendium van de sociale leer van de Kerk noemt dit de evangelisatie van de sociale sector: de bouw van een stad voor de mens die meer humaan is omdat hij meer de vorm aanneemt van het koninkrijk van God⁵³. Het gaat in de sociale leer van de Kerk, in ons diaconaal en sociaal handelen om ‘een beschaving van liefde’⁵⁴, gebaseerd op het liefdesgebod van de Heer: “Dit is mijn gebod dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad” (Johannes 15, 12). Daarbij hebben we steeds opnieuw de inspiratie nodig van de Heilige Geest. De Geest helpt om ons geloof handen en voeten te geven. Hij zorgt ervoor dat in ons binnenste dezelfde gevoelens van rechtvaardigheid en barmhartigheid leven die ook in het hart van de Heer aanwezig zijn⁵⁵.

Geïnspireerd door het voorbeeld van de heilige Antonius, en aangespoord door de sociale leer van de Kerk, worden wij geroepen om mee te bouwen aan een beschaving van liefde. Als we mensen in nood tegemoet treden, dan hebben we van Antonius geleerd dat een mens in armoede als persoon niet samenvalt met zijn financiële schuld, dat de focus op een zieke mens niet beperkt mag worden tot zijn blinde darm, en dat vluchtelingen geen wandelende problemen zijn maar mensen met een waardigheid.

Nu wij vandaag op het feest van Sint Antonius van Padua de eucharistie hebben gevierd en Antonius vragen om zijn voorspraak, dan mogen we er op vertrouwen dat onze daden van liefde in ieder geval gedragen worden door gebed.

53 Compendium art 63; Cf DoCat art 319: “Yes, as Catholics we have the mission of transforming society into a civilization of love.”

54 E.g. Johannes Paulus II, *Centesimus Annus* (Rome 1991) art 11; Franciscus, *Laudato si'* (Rome 2013) art 231.

55 *Compendium* art 25.

INLEIDING

Samenvatting van de inleiding over eucharistie en aanbidding door Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, 30 juni 2018 kerk van de H. Antonius van Padua (De Boskant) in Den Haag

We zijn met veel mensen. Vlak voor de zomerperiode bent u met velen gekomen, om in het Jaar van Gebed extra aandacht te besteden aan de opdracht van de Heer die zegt in het Lucas evangelie: blijf bidden, volhard in het gebed. En Hij zegt: zal Ik bij mijn terugkeer op aarde nog geloof vinden (cf Lucas 18, 1 en 6)?

Het is niet vreemd dat we een leven in gebed verbinden met een leven in geloof. Paus Benedictus XVI spreekt over gebed als de ademhaling van de ziel. We bidden om onze ziel op adem te brengen en zo ons leven in geloof te kunnen volbrengen. Omdat bidden en geloof bij elkaar horen, en omdat geloven afhankelijk is van onze trouw aan het gebed, hebben we een heel jaar om aandacht te besteden aan het bidden. Vandaag spreken we over de aanbidding van de Heer in het heilig Sacrament, dat een bijzondere manier van bidden is.

Ik zal met u spreken over de eucharistie en over de aanbidding in het sacrament. Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) noemt de eucharistie “bron en hoogtepunt” (‘Lumen Gentium’ 11). Bron wil zeggen: de eucharistie brengt ons als hoogste gebed steeds dicht bij de Heer. De eucharistie voedt ons. Niet zonder reden zegt de Kerk dat de eucharistie in de ontmoeting met de Heer zo de bron is, dat deze de Kerk opbouwt. Johannes Paulus II zegt in de encycliek ‘Ecclesia de eucharistia’ (2003) dat de eucharistie datgene is wat ons tot Kerk maakt. Het is heel belangrijk dat we de eucharistie beschouwen als gebed. Het eucharistisch gebed zelf wordt het grote dankgebed genoemd, waarin we Jezus’ kruisdood en verrijzenis gedenken, hoe Hij zijn leven heeft gegeven aan het kruis en is opgestaan uit de dood. Zo is de eucharistie bron en hoogtepunt, ons meest belangrijke gebed, waarin de Heer dichtbij ons is, ons aanspreekt en de priester te midden van de gelovigen zijn stem en handen leent aan de Heer voor dit bijzondere sacrament.

Vanaf de vroegste tijd van de Kerk is er grote eerbied voor het sacrament van de eucharistie. We lezen al in de Handelingen van de Apostelen, dat de leerlingen trouw bleven aan het gebed en het breken van het brood

(Handelingen, 2, 42). Niet voor niets wordt dat dat in één adem genoemd. Als men eucharistie vierde, kon men niet altijd iedereen die ziek was ook meteen bereiken. Zo is vroeg in de Kerk het gebruik ontstaan om de eucharistie te bewaren na afloop van de viering van de eucharistie, voor de zieken om buiten de mis te ontvangen als viaticum. Daaruit is eigenlijk de aanbidding ontstaan. Het lichaam van de Heer werd bewaard ten behoeve van de zieken om het hen te geven. Het bracht mensen er uiteindelijk toe buiten de mis te bidden bij het sacrament.

Jezus zegt: Ik ben met u tot het einde van de wereld (Matteüs 28, 20). Al heel vroeg hebben de christenen ervaren dat de Heer in de eucharistie deze belofte waarmaakt. Bij de Heer blijven. U krijgt straks een gebedskaart 'Blijf in mijn liefde' (cf Johannes 15, 9). Het is belangrijk om die aansporing te verbinden met de eucharistie. We kunnen het beste in de liefde van de Heer blijven als we vanuit de eucharistie leven en de Heer aanbidden in het sacrament dat we bewaren.

Aanbidding is zoals ik aangaf, verbonden met de eucharistie. In de eucharistie bouwen we de Kerk op en worden we zelf opgebouwd. We worden uitgenodigd te bidden bij het sacrament. Dat kan in stilte bij het tabernakel, bij een gesloten ciborie die op het altaar staat, of bij uitstelling dat wil zeggen met zichtbaar de hostie in de monstrans.

Omdat de eucharistie onze Kerk opbouwt, mogen we niet vergeten dat we die eucharistie moeten blijven vieren en de Heer nabij zijn in gebed, wanneer we Hem zoeken in het sacrament dat bewaard wordt. Gewoon bij de Heer willen zijn, een bezoek brengen, bidden en Hem vertellen wat ons op het hart ligt. De heilige Alphonsus De' Liguori heeft meditaties geschreven voor wie bij het sacrament wilde bidden. De eerste meditatie spreekt over de woorden van Jezus zelf: Ik ben met u tot het einde van de wereld (Matteüs 28, 20). De Heer is aanwezig in de eucharistie en is blijvend aanwezig in het sacrament dat wordt bewaard. Zo is ons aanbidden een antwoord op zijn belofte: Ik ben met u. Ons antwoord is: en ik ben bij U.

We mogen dat persoonlijk doen, maar onze aanbidding wordt nooit iets privés of individueels. In de recente documenten over aanbidding wordt gezegd dat je bij persoonlijke aanbidding altijd meteen verbonden bent met de hele Kerk. Je beseft te behoren tot zijn lichaam, het lichaam van Christus.

En zoals de eucharistie de Kerk opbouwt, mag aanbidding het besef doen groeien dat je niet alleen voor de Heer staat, maar met de hele Kerk die bidt en die de Heer wil navolgen in zijn liefde. Zo moeten we geen tegenstelling maken tussen het persoonlijk bidden en het gemeenschappelijk gebed van de Kerk. Ook als we de communie naar de zieken brengen is dat immers een benadrukken dat ze deel uitmaken van het lichaam van Christus. Paulus zegt: waar één lid lijdt, lijden allen en waar één vreugde heeft, delen allen daarin (cf 1 Korintiërs 12, 26).

Aanbidding, kunnen we vaststellen, is niet iets van het verleden. Er zijn al drie belangrijke documenten uit dit millennium die erover spreken. Het genoemde document van paus Johannes Paulus II, de encycliek 'Ecclesia de Eucharistia' uit 2003. Daarna 'Redemptionis sacramentum' uit 2004 (Congregatie voor de Goddelijke Eredienst). En paus Benedictus schreef na de synode over de eucharistie in 2007 de exhortatie 'Sacramentum caritatis'. Een ander document is nog het 'Directorium van de volksvroomheid'. Dit besteedt ook aandacht aan aanbidding en maakt duidelijk dat er een innerlijke band is tussen het kruisoffer en de verrijzenis van Jezus en zijn blijvende aanwezigheid in het sacrament dat wij bewaren.

Er is in de laatste jaren wel gezegd: de eucharistie is om te vieren en niet om naar te kijken. Paus Benedictus zegt echter, wanneer we de eucharistie ontvangen hebben, hebben we daarvoor ook al in eerbied gezegd: Heer, ik ben niet waardig, Lam Gods [...] ontferm U over ons. Zo mogen we voorafgaande aan en vanuit de viering van de eucharistie, Hem als de gekruisigde en verzezen Heer gezelschap houden en weten dat Hij elke dag in onze Kerk is en dat wij door Hem worden opgebouwd tot het lichaam van Christus. Van daaruit kunnen we zijn liefde delen met anderen. De Heer strekt zijn liefde naar allen uit en die mogen wij laten zien. Zo is de eucharistie ook 'een motor' voor daden van liefde en een oefening in liefde, die we vanuit de praktijk van de aanbidding mogen laten zien in de concrete dienst aan de medemens.

ALGEMEEN DECREET DIOCESANE AFDRACHT PAROCHIES IN HET BISDOM ROTTERDAM MET INGANG VAN 1 JANUARI 2018

Gelet op hetgeen

in canon 1263 Wetboek van Canoniek Recht 1983 is bepaald: ‘De diocesane bisschop heeft het recht om, na de raad voor economische aangelegenheden en de priesterraad gehoord te hebben, voor de noden van het bisdom publieke kerkelijke rechtspersonen die onder zijn bestuur vallen, een bescheiden belasting op te leggen evenredig aan de inkomsten; de andere fysieke personen en rechtspersonen mag hij alleen in geval van ernstige nood en onder dezelfde voorwaarden een buitengewone en bescheiden heffing opleggen, behoudens particuliere wetten en gewoonten die hem verdergaande rechten toekennen.’

Overwegende dat

de diocesane afdracht wordt geheven van parochies in het bisdom Rotterdam en dient ter financiering van de activiteiten van het bisdom ten behoeve van de parochies en andere activiteiten in het kader van de doelstellingen en taken van het bisdom; dat diocesane bijdrage noodzakelijk is om het bisdom zijn taken op een goede wijze te laten vervullen; dat daartoe behoren de ondersteuning van de parochies op het gebied van de pastorale zorg, de benoemingen en de ondersteuning van en toezicht op administratie en beheer van de parochies; dat verder een belangrijk onderdeel is de eventueel noodzakelijke financiële ondersteuning door het bisdom van parochies die er in financiële zin te zwak voorstaan, zodanig dat onderlinge solidariteit in het bisdom als netwerk van liefde concreet gestalte krijgt tot opbouw en verdieping van de Kerk als lichaam van Christus en haar zending.

Gehoord hebbend

conform canon 1263 Wetboek van Canoniek Recht 1983, de Raad voor Economische Aangelegenheden van het bisdom Rotterdam en de Priesterraad van het bisdom Rotterdam.

Kondigt bij deze af

overeenkomstig canon 8 § 2 Wetboek van Canoniek Recht 1983, gelet op de bevoegdheid die ondergetekende is toegekend in canon 1263 Wetboek van Canoniek Recht 1983, ter zake de diocesane afdracht van parochies in het bisdom Rotterdam met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2018.

Artikel 1 Definities

1. Basisjaar: onder basisjaar wordt verstaan het boekjaar waarvan de financiële gegevens dienen als uitgangspunt voor de berekening van de diocesane afdracht over het heffingsjaar.
2. Bezittingen en beleggingen: de onroerende zaken en financiële waarden welke als belegging worden aangehouden.
3. Gerealiseerde winst / resultaat: het verschil tussen de verkoopopbrengst van een actief en de historische kostprijs van dat actief.
4. Heffingsjaar: het jaar waarop de diocesane afdracht betrekking heeft.
5. Historische kostprijs: de verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten van een actief.
6. Kerkelijke gebouwen / overige kerkelijke gebouwen:
 - a. kerkelijke gebouwen: de gebouwen die door een parochie worden gebruikt voor liturgische activiteiten alsook pastorieën die door een priester worden bewoond;
 - b. overige kerkelijke gebouwen: de gebouwen die niet (langer) worden gebruikt voor liturgische activiteiten of bewoning door een priester, maar voor andere activiteiten waarmee opbrengsten worden gegenereerd.
7. Vaste activa: de in de rekening en verantwoording opgenomen gebouwen (inclusief ondergrond), bezittingen en beleggingen.
8. Verkoopopbrengst: de overeengekomen verkoopprijs, verminderd met de aan die verkoop direct toerekenbare kosten.

Artikel 2 Heffingsbasis

De diocesane afdracht over enige jaar (jaar t) wordt geheven over alle inkomsten van de parochie zoals deze blijken uit de rekening en verantwoording van de parochie over het tweede daaraan voorafgaande jaar (jaar t-2), met dien verstande dat de diocesane afdracht die wordt geheven over baten uit de verkoop van onroerende zaken en uit nalatenschappen wordt geheven in het jaar waarin de desbetreffende bate wordt gerealiseerd.

Artikel 3 Inkomsten

1. In het kader van deze regeling worden de inkomsten onderscheiden in:
 - a. bijdragen parochianen
 - b. opbrengsten uit bezittingen en beleggingen
 - c. overige inkomsten,ongeacht de vraag of deze inkomsten worden verantwoord in de staat van baten en lasten, ten gunste van voorzieningen of ten gunste van het eigen vermogen.

2. Onder bijdragen parochianen worden verstaan de bijdragen die in de rekening en verantwoording als zodanig zijn opgenomen.
3. Onder opbrengsten uit bezittingen en beleggingen worden verstaan de opbrengsten die uit hoofde van de exploitatie in de rekening en verantwoording als zodanig zijn opgenomen, waaronder ook de inkomsten uit begraafplaatsen.
4. Onder overige inkomsten worden verstaan de inkomsten die in de rekening en verantwoording zijn opgenomen als functionele inkomsten, incidentele baten en de baten die als externe dotatie aan voorzieningen, dan wel als vermogensmutatie zijn verantwoord.
5. Voor de bepaling van de hoogte van de opbrengst uit verkoop van vaste activa wordt uitgegaan van de gerealiseerde verkoopopbrengst verminderd met de historische kostprijs van het actief, met uitzondering van de opbrengst van de verkoop van (niet verhuurde) kerkelijke gebouwen welke voor de gehele opbrengst in de afdracht wordt betrokken.
6. Niet in de heffing worden betrokken:
 - a. niet gerealiseerde koersresultaten en/of herwaarderingen van vaste activa
 - b. bijdragen van (overheids-)instellingen, met dien verstande dat voorafgaande aan de verkrijging een bisschoppelijke machtiging hiervoor is verkregen en de bijdrage eenduidig blijkt uit de rekening en verantwoording, met vermelding van het nummer van de desbetreffende bisschoppelijke machtiging en tot maximaal het bedrag van de besteding van deze bedragen.

Artikel 4 Tarief

Het tarief van de diocesane afdracht bedraagt 10%.

Artikel 5 Berekening afdracht en bezwaar

1. Het bisdom stuurt uiterlijk binnen twee maanden na goedkeuring van de rekening en verantwoording over het basisjaar de berekening van de afdracht over het heffingsjaar naar de parochie, met dien verstande dat de diocesane afdracht die wordt geheven over baten uit de verkoop van onroerende zaken en uit nalatenschappen wordt geheven in het jaar waarin de desbetreffende bate wordt gerealiseerd.
2. Het bedrag van de heffing wordt uiterlijk 31 december van het jaar voorafgaande aan het heffingsjaar vastgesteld.
3. Indien de rekening en verantwoording over het basisjaar niet tijdig goedgekeurd kan worden als gevolg van laattijdige indiening, stelt het bisdom een voorlopige afdracht voor het heffingsjaar vast.

4. De berekening van de afdracht vindt plaats met een administratieve beschikking. De parochie kan binnen tien nuttige dagen vanaf de wettige betekening van de beschikking herroeping of verbetering daarvan vragen aan de bisschop.

5. De bisschop beslist binnen uiterlijk dertig dagen vanaf de dag waarop de aanvraag tot herroeping of verbetering hem heeft bereikt op het verzoek van de parochie.

6. Indien de bisschop binnen 30 dagen niet heeft beslist op het verzoek van de parochie, dan wel indien de parochie het niet eens is met de beslissing van de bisschop, kan de parochie binnen 15 nuttige dagen in beroep gaan bij het Diocesaan Bureau voor Geschillen. De termijn van 15 dagen vangt aan vanaf de dertigste dag dan wel de betekening van de beslissing van de bisschop.

Artikel 6 Betaling

1. De jaarlijkse afdracht wordt in maximaal twaalf maandelijkse termijnen, ingaande in de maand januari, gedurende het heffingsjaar voldaan.

2. Indien een parochie niet in staat is de afdracht tijdig te voldoen, treedt de parochie binnen een termijn van uiterlijk twee maanden nadat de betaling had moeten geschieden in overleg met het bisdom teneinde een betalingsregeling te treffen.

Artikel 7 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2018 (inkomsten 2016).

Artikel 8 Overgangsbepalingen

1. In de rekening en verantwoording vanaf het jaar 2017 neemt de parochie een overzicht op van de historische kostprijs van de vaste activa.

2. Met de goedkeuring van de rekening en verantwoording 2017 door het bisdom wordt de historische kostprijs van de dan aanwezig vaste activa geacht te zijn vastgesteld.

3. Indien en voor zover de parochie de historische kostprijs gegevens niet op een betrouwbare wijze kan bepalen, zullen de parochie en het bisdom in onderling overleg het bedrag vaststellen dat als historische kostprijs beschouwd wordt.

Artikel 9 Slotbepaling

In die gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de bisschop.

Dit algemene decreet verplicht conform canon 8 § 2 Wetboek van Canoniek
Recht vanaf een maand na de datum van afkondiging.

Rotterdam, 21 maart 2018

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr F.J. Vermeulen
kanselier bisdom Rotterdam

Decreetnummer DBR 2018.001

DECREET
PERSENELE UNIE VAN BESTUREN VAN DE PAROCHIES H. BONIFATIUS TE RIJSWIJK/DEN HAAG, SINT MAARTEN TE VOORBURG EN TRINITAS TE LEIDSCHENDAM ALS EEN TUSSENSTAP OP WEG NAAR FUSIE

Gelet op hetgeen

is bepaald in canon 515 van de Codex Iuris Canonici (C.I.C.) en met inachtneming en van toepassing verklaring van canon 121 (C.I.C.).

Overwegende dat

er al geruime tijd door de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam wordt gewerkt aan een meer intensieve samenwerking; dit tegen de achtergrond van Samenwerking Geboden 2;

als tussenstap naar een verdergaande vorm van samenwerking, te weten fusie, is gevraagd om de bestuursvorm van personele unie van besturen van toepassing te verklaren op de voornoemde parochies;

bij dit alles de parochianen steeds betrokken zijn geweest.

Gehoord hebbende

de Priesterraad in vergadering bijeen d.d. 20 maart 2018.

Kondigt bij deze af

dat met ingang van 1 maart 2018 de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam de structuur hebben van een personele unie van besturen, met dien verstande dat de personele unie bedoeld is als een tussenstap op weg naar fusie;

dat met ingang van 1 maart 2018 de zeereerwaarde heer W.P.J. Bakker is benoemd tot moderator van de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam;

dat met ingang van 1 maart 2018 de hoogerwaarde heer A.J. van Deelen is benoemd tot parochievicaris van de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam;

dat met ingang van 1 maart 2018 tot leden van de personele unie van besturen van de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam zijn benoemd mevr. T. Tangel in de functie van vicevoorzitter, de heer V. Dobbe in de functie van penningmeester, de heer O. de Man in de functie van secretaris, mevr. A. van der Wallen en de heer S. Verouden. Deze benoemingen gelden voor de gebruikelijke eerste termijn van vier jaar.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt. Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 (C.I.C.) aan mij een verzoek gedaan worden tot verbetering of herziening van dit decreet. Als datum voor de betekening van dit decreet bepaald ik 26 maart 2018.

Rotterdam, 26 maart 2018

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr F.J. Vermeulen
kanselier bisdom Rotterdam

Decreetnummer DBR 2018/002

DECREET TOT SLUITING VAN DE KERK CHRISTUS DIENAAR TE ZOETERWOUDE DORP

Gezien

het feit dat het bestuur van de Rooms-Katholieke Parochie HH. Petrus en Paulus te Leiden aan de bisschop van Rotterdam een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de Rooms-Katholieke kerk Christus Dienaar, gelegen aan de Van Swietenstraat 1-3 te Zoeterwoude Dorp te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

voornoemd verzoek reeds eerder gedaan is door het bestuur van de voormalige Rooms-Katholieke Parochie Sint Jan's Onthoofding te Zoeterwoude Dorp.

Overwegende

dat in de periode 2009-2012 diverse gesprekken hebben plaatsgevonden met vertegenwoordigers zijdens het bisdom Rotterdam en het parochiebestuur van de parochie Sint Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp om tot een keuze te komen tussen de kerk Sint Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp en de kerk Christus Dienaar, eveneens te Zoeterwoude Dorp;

dat na de fusie tot HH. Petrus en Paulusparochie te Leiden e.o. op 1 oktober 2012 deze gesprekken zijn voortgezet met het bestuur van deze parochie en een keuze is bepaald;

dat door voornoemd parochiebestuur is besloten om de kerk Christus Dienaar te Zoeterwoude Dorp aan de eredienst te onttrekken op een nader vast te stellen termijn, afhankelijk van de restauratie en herinrichting van de kerk Sint Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp;

dat de restauratie en herinrichting van de kerk Sint Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp in mei 2018 is voltooid en de kerk opnieuw in gebruik is genomen op 20 mei 2018;

dat de leden van de Priesterraad van het bisdom Rotterdam in het kader van de samenvoeging tot R.-K. parochie HH. Petrus en Paulus d.d. 25 september 2012 gehoord zijn over het voornemen om ofwel de kerk Sint

Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp ofwel de kerk Christus Dienaar te Zoeterwoude Dorp te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de pastoor en de andere leden van het pastoraal team en het parochiebestuur al het nodige doen en zullen blijven doen ten behoeve van de pastorale zorg aan de parochianen te Zoeterwoude Dorp, hetgeen onder meer gebleken is uit de restauratie en herinrichting van de kerk Sint Jans Onthoofding te Zoeterwoude Dorp;

dat de voorbereiding van het decreet blijkens bovenstaande overwegingen ook overigens is geschied in overeenstemming met canon 1222 paragraaf 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de kerk Christus Dienaar zal worden gesloten en niet langer voor de goddelijke eredienst zal worden gebruikt.

Besluit

dat de R.K. kerk Christus Dienaar, gelegen aan de Van Swietenstraat 1-3 te Zoeterwoude Dorp, met ingang van 20 mei 2018 zal worden gesloten en aan de goddelijke eredienst onttrokken;

dat daartoe op 9 mei 2018 met parochianen voor de laatste keer de heilige eucharistie zal worden gevierd.

En vraagt

dat de pastoor en de andere leden van het bestuur van de R.-K. parochie HH. Petrus en Paulus er zorg voor dragen dat te zijner tijd de eventueel nog in de kerk Christus Dienaar te Zoeterwoude Dorp aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.-K. parochie HH. Petrus en Paulus in goede afstemming met betrokkenen veilig wordt gesteld;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de kerk Christus Dienaar te Zoeterwoude Dorp aanwezige kerkinventaris zal plaatsvinden met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland;

dat het besluit van dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de Rooms-Katholieke parochie HH. Petrus en Paulus, in het bijzonder van de gemeenschap rond de kerken Christus Dienaar en Sint Jans Onthoofding in Zoeterwoude Dorp.

Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 1 mei 2018.

Rotterdam, 1 mei 2018

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer DBR 2018/004

JAAROVERZICHT

Pastorale personeelsmutaties 2017

Wijdingen

Er was één wijding tot priester:

C. Stok MA (10 juni 2017)

Er was één wijding tot transeunt diaken:

D.S. Huntjens MA (18 november 2017)

Er was één wijding tot permanent diaken

P.M. Winnubst (18 november 2017)

Eerste benoemingen en aanstellingen

Priester/regulier:

H.E.J. Grotaers (1 maart 2017)

T. Kozienski s.chr. (1 maart 2017)

P.K.B. Mazono s.v.d. (1 december 2017)

Diaken:

R. de Weerd MA (1 oktober 2017)

Pastoraal werkers m/v:

Mw. M.G.A. van Dijk MA (1 februari 2017)

S.M. Zuidersma MA (1 maart 2017)

Mw. J.G. Stam MA (15 maart 2017)

Mw. J.M. van der Lee MA (7 augustus 2017)

Emeritaat en pensioen

Priester (emeritaat):

W. van der Meer (1 augustus 2017)

Pastoraal werkers (pensioen):

Mw. drs. A.L. Gerritsen (1 januari 2017)

P.W.G. van Beurden (1 maart 2017)

Mw. Th.M.C. Epskamp (18 april 2017)

W.B. Mudde MA (12 april 2017)

Mw. drs. P. Kuperus-Glas (1 juli 2017)

Drs. J.C. Koeleman (26 juli 2017)

Mw. Th.B. Beemster (12 november 2017)

Mw. M.Th.Ph. van de Loo (17 november 2017)

Overleden

Bisdompriesters:

Johannes van den Haak (11 april 2017)

Louis Jacques Willem Berger (7 juli 2017)

Theodorus Johannes Jozef van Steekelenburg (9 december 2017)

Wilhelmus Maria Ignatius van den Ende (14 december 2017)

Diakens:

Machiel Wilhelmus Maria Greeve (6 maart 2017)

Louis Antoine Maria van den Hoven (2 oktober 2017)

Hans Joseph Herman Berkemeijer (7 november 2017)

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

Eerste kwartaal 2018

Benoeming

A.J. van Deelen, benoeming tot administrator van de parochie Tous les Saints te Den Haag voor 1 jaar, 01-01-2018

C.N. Bergs, ontslag als moderator van de Federatie Rotterdam Rechter Maasoever en benoeming tot lid van het pastoraal team van de Federatie Rotterdam Rechter Maasoever te Rotterdam, 01-01-2018

H.E.J. Grottaers, benoeming tot pastor van de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek, Bleiswijk, Pijnacker en Nootdorp tot 1 juli 2018, 01-01-2018

Drs. G. Brink, goedkeuring en kerkelijke zending als R.K. geestelijk verzorger in de Alrijne Zorggroep, locatie verpleeghuis Leythenrode te Leiderdorp, 01-01-2018

Mgr. dr. H.A. Verbakel, benoeming tot bisschoppelijk vicaris voor de migrantengemeenschappen voor drie jaar, 01-01-2018

Dr. Th.B. Hansen, benoeming tot administrator van de Spaanssprekende parochie La Sagrada Familia te Rotterdam voor 2 jaar (tot 20 februari 2020), 20-02-2018

Goedkeuring en zending

Mw. drs. A.F.L. de Krijger, goedkeuring en kerkelijke zending als R.K. geestelijk verzorgster in de penitentiaire inrichting De IJssel te Krimpen aan den IJssel en de penitentiaire inrichting Haaglanden, locatie Scheveningen te Den Haag, 01-01-2018

S.M. Zuidersma MA, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie Heilige Thomas te Alphen a/d Rijn e.o. voor onbepaalde tijd, 01-03-2018

Mw. drs. D.W.M. Bühler, goedkeuring en kerkelijke zending als medewerker jongerenpastoraat van de Pastorale Dienstverlening van het bisdom Rotterdam (0,5 fte) tot 01-03-2021, 01-03-2018

Mw. drs. J.C. Meijer, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij zorginstelling Pieter van Foreest, locatie De Hooge Tuinen te Naaldwijk, 02-03-2018

Mw. J.G. Stam MEd, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie Pax Christi te Woerden e.o. voor onbepaalde tijd, 15-03-2018

Eervol ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Mw. G.A.M. Willers-van Oostwaard, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als medewerker Leren en Pastoraat in het bisdom Rotterdam afdeling Pastorale Dienstverlening (met pensioen), 01-01-2018

Mw. F.H. Hagedoorn-Timmermans MA, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als medewerker Jongerenpastoraat in het bisdom Rotterdam afdeling Pastorale Dienstverlening, 01-01-2018

B. Wooning s.v.d., eervol ontslag als administrator van de Spaanstalige parochie La Sagrada Familia te Rotterdam, 01-01-2018

Mw. M.G.A. van Dijk MA, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de zorginstelling Antesgroep te Rotterdam en Poortugaal, 01-01-2018

Mgr. dr. H.A. Verbakel, eervol ontslag als vicaris-generaal, 01-01-2018

Mw. drs. J.C. Meijer, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de zorginstelling De Naaldhorst te Naaldwijk, 02-03-2018

Mw. K. Bos, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de zorginstelling Aafje, locatie De Vijf Havens te Rotterdam, 15-03-2018

Drs. C.W. Burgering, eervol ontslag als diaken van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer, 01-04-2018

Tweede kwartaal 2018

Benoeming

D.S. Huntjens MA, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk, 02-06-2018

Drs. C.W. Burgering, benoeming tot diaken van de Federatie St. Franciscus, tussen duin en tuin te Honselersdijk e.o. (voor 0.5 fte), 01-04-2018

F. Numbi Wa Mbuyu c.s.sp., benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochiefederatie Maria Magdalena te Rotterdam, 29-03-2018

Goedkeuring en zending

Mw. A.C.M.M. van Engeland, goedkeuring en zending als pastoraal werkster bij de Kerkelijke instelling RK Dovenpastoraat binnen de grenzen van het bisdom Rotterdam, 01-09-2017 (met terugwerkende kracht)

Mw. M.G.A. van Dijk MA, goedkeuring en zending als geestelijk verzorgster

bij Zorgpartners Midden-Holland, locatie De Reehorst te Reeuwijk, 01-05-2018

Mw. G.W.G.M. Vermeulen, goedkeuring en zending als geestelijk verzorgster bij woon- en zorgcentrum De Merwelanden te Dordrecht, 22-05-2018

Eervol ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Drs. C.W. Burgering, eervol ontslag als diaken van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer, 01-04-2018

Dr. P.A.H.M. Mantelaers, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de cluster Sint Ursula en O.L.V. van Sion te Schipluiden e.o. (met pensioen), 28-04-2018

R.J.W. Winkelhuis, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie H. Theresia van Avila te Dordrecht e.o. en ontslag uit de gewone ambtsbediening (met emeritaat), 23-06-2018

Overig

H.C. Flohr met terugwerkende kracht per 24 juni 2016 benoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar als lid van de Adviescommissie voor Permanent Diakens in Opleiding

R.I.M. Lijesen met terugwerkende kracht per 20 maart 2017 benoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar als lid van de Adviescommissie voor Permanent Diakens in Opleiding

J.H. Smith, per 1 januari 2018 benoemd tot moderator (“cappelanus”) van de Broederschap/Haagse bedevaarten voor drie jaar

A.J. van Deelen, per 1 januari 2018 benoemd tot voorzitter van de kerkelijke instelling Sint Jacobs Huis voor een eerste periode van vier jaar

D.M. van Rosendaal, per 25 februari 2018 benoemd tot ambtelijk secretaris curatorium Centrum voor Priester- en diakenopleiding Vronesteyn voor een tweede periode vier jaar

W.P.J. van Paassen, per 27 maart 2018 benoemd tot lid van de diocesane bezoekgroep emeriti

Mgr. dr. H.A. Verbakel, per 1 juni 2018 eervol ontslag als lid van het rectoraatsbestuur H. Antonius van Padua te Den Haag

Mr J.C.G.M. Bakker, per 1 juni 2018 benoemd voor een eerste termijn van vier jaar tot lid van het rectoraatsbestuur H. Antonius van Padua te Den Haag

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 20 maart 2018 (2018-1)

Inhoudelijk gesprek: de organisatie van de parochie centraal en decentraal

Vicaris-generaal Visser leidt het gespreksonderwerp ‘Het functioneren van de pastoraatgroep’ in. De rol van de pastoraatgroep is een van de facetten binnen de verhouding centraal / decentraal. In sommige parochies is er geen pastoraatgroep, in andere een pastoraatgroep per parochiekern of een pastoraatgroep per parochie. In het gesprek over dit onderwerp merkt Mgr. Van den Hende op dat de pastoraatgroep in principe gekoppeld is aan het pastoraal team. Locatieraden zijn gekoppeld aan het parochiebestuur, maar de leden van een locatieraad worden niet benoemd door de bisschop. De leden van de pastoraatgroep wel. Opgemerkt wordt dat de connectie tussen pastoraatgroep en de eigen locatie belangrijk is in de uitvoering van werkzaamheden. Het doel van de pastoraatgroep is het ondersteunen van de lokale pastoraal, waar de pastorale beroepskrachten niet aan toe komen. De focus ligt daarmee op de basis, de voortgang van de dagelijkse lokale pastoraal. Daarbij is het wel de vraag wat er lokaal volgehouden kan worden. De denkkraft dient daarnaast de focus te leggen op het geheel van het samenwerkingsverband.

Mgr. Van den Hende leidt het gespreksonderwerp ‘De functie van de parochiekerk’ in. Bij Samenwerking Geboden 2 is doorgaans een parochiekerk aangewezen, maar niet overal. In een enkel geval is er sprake van een ‘rondreizende’ parochiekerk. In een federatie hebben alle locaties een parochiekerk. In de Codex is niets opgenomen over de parochiekerk, maar het is goed om één kerk als zodanig aan te wijzen voor de geloofsgemeenschap, zeker omdat er sprake is van een afnemend aantal priesters. Er wordt nu nog op relatief veel plaatsen eucharistie gevierd. Het is belangrijk te overwegen of je ernaar kunt toewerken, bijvoorbeeld tussen nu en twee jaar, dat er in elke parochie of samenwerkingsverband op één plaats altijd eucharistie, pastriduum en grote kerkelijke feesten kunnen worden gevierd. Sommige pastoors vragen de bisschop dit te besluiten, om dit niet als pastoor te hoeven besluiten. Het is overigens niet de bedoeling om in de parochiekerk alle vieringen te houden, terwijl er elders dan geen aanbod meer is. De Priesterraad spreekt over het verschil tussen de stad en het platteland.

Vieringen concentreren in parochiekerken levert in de praktijk wel discussie op. De grootste geloofsgemeenschap is ook niet altijd gegroepeerd rond de parochiekerk. En er zijn ook praktische vragen, bijvoorbeeld rond het openbaar vervoer. Het kost tijd om mensen in beweging te krijgen en ze eraan te laten wennen dat de parochiekerk niet om de hoek is. Elders in de wereld is dat anders en zijn mensen gewend aan grotere afstanden. In het gesprek wordt opgemerkt dat het beter is om het kerkelijk leven op plekken goed te organiseren dan verder te blijven verdelen en verspreiden. De parochiekerk kan daarin dienstig zijn. Mgr. Van den Hende stelt dat er vanwege formatie-technische en economische redenen echt iets moet gebeuren. Daarbij is het van belang om als netwerk van liefde bij elkaar te komen voor de ontmoeting met de Heer in de eucharistie. De bisschop rondt het onderwerp af met een samenvatting van de genoemde punten: stad en platteland, duidelijkheid, geleidelijkheid en aandacht voor uitleg over de eucharistie. Het bisdom Rotterdam ontkomt er niet aan om over de parochiekerk na te denken.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 15 mei 2018 (2018-2)

Inhoudelijk gesprek: de organisatie van de parochie centraal en decentraal

Mgr. Van den Hende leidt het agendapunt in. De Priesterraad stelt vast dat het steeds lastiger wordt om lege plaatsen in te vullen. Iedereen, maar met name de jongere, heeft het druk. Jongeren zijn intrinsiek gemotiveerd en flexibel en soms is het handig om een parallelle groep vrijwilligers op te starten met voornamelijk jongeren. Het engagement van de oudere vrijwilliger is ontstaan in de periode dat het credo de zelfdragende gemeenschap was. Daarin zijn de pastorale beroepskrachten de passanten. Los van leeftijd is er een nieuw type vrijwilliger aan het ontstaan. De vrijwilligerskerk kwam op in de eindfase van een periode, waarin mensen lang niet altijd konden kiezen wat ze wilden worden. Het vrijwilligerswerk is dan een persoonlijk emancipatieproces te noemen. Voor nieuwe vrijwilligers ligt dat anders. Die kunnen zelf kiezen wat ze willen worden. Een verandering in het vrijwilligerswerk is dan minder bedreigend. De oudere generatie neemt verantwoordelijkheid voor de gemeenschap als zodanig. De jongere generatie neemt doorgaans verantwoordelijkheid voor een deel van de gemeenschap. Het is belangrijk om het gesprek aan te gaan over motivatie voor en inhoud van het vrijwilligerswerk. De Kerk wordt niet alleen gedragen door financiën, maar ook door concrete inzet van vrijwilligers die de pastoor en het pastoraal team helpen. Hoe willen we Kerk zijn naar de toekomst toe? Een van de leden van de Priesterraad geeft aan dat je hierover in gesprek moet gaan, een beroep moet doen op betrokkenheid en die betrokkenheid moet verbinden met visie en beleid. Het zijn vaak de pastorale beroepskrachten die mensen aanspreken. Een coördinator vrijwilligerswerk kan echter ook kwaliteiten met vacatures verbinden in afstemming met het pastoraal team. Het is de taak van iedere priester om mensen aan te spreken op basis van wat zij kunnen en wat nodig is. Dat is een minder individuele benadering van het vrijwilligerswerk. Een vrijwilliger is dienstbaar aan de geloofsgemeenschap. Geloof hoort daarbij. Het is belangrijk dat er geloofsgroei mogelijk is en dat mensen openstaan voor geloof. Vrijwilligers zijn allereerst gelovigen met wie spiritualiteit gedeeld wordt. De Kerk moet gebouwd worden op geloof. Een andere beweging is niet denkbaar. Maar geloof is niet altijd beleden geloof en er is ook onvermogen om over het geloof te spreken. Jongere generaties zijn opgegroeid met spreken over het geloof. Voor oudere generaties geldt dat minder.

NECROLOGIE

Johannes Clemens Maria van Winkel

Op dinsdag 29 mei 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeeereerwaarde heer Johannes Clemens Maria van Winkel priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 18 juni 1936 te 's-Gravenhage en priester gewijd op 23 mei 1964.

Hans van Winkel werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochies St. Jeroen te Noordwijk (1964) en O.L. Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam (1966). In februari 1969 werd hij tevens benoemd tot moderator van het Ziekenapostolaat. Op 1 maart 1977 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie H. Theresia van het Kind Jezus te Den Haag. In februari 1985 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie HH. Michael en Clemens te Rotterdam en in 1988 tot pastoor van de parochie H. Maria van Jesse te Delft. Met ingang van 1 september 1995 werd hij benoemd tot pastoor van de parochies Sint Josef en H. Willibrordus te Wassenaar en op 15 november 1995 tevens tot pastoor van de parochie De Goede Herder eveneens te Wassenaar. Op 10 juni 2003 werd hij benoemd tot lid van het pastoraal team van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer.

Pastor Van Winkel vervulde daarnaast tal van belangrijke nevenfuncties. Hij was spiritueel van de priesteropleiding Vronesteyn (van 1987 tot 2000), lid van de Priesterraad (van 1991 tot 2001), spiritueel van de priesteropleiding van het Ariënskonvikt van het aartsbisdom Utrecht, lid van de Broederschap van de Heilige Liduina van Schiedam, rector van de kapel van Huize Mater Ecclesiae te Den Haag, voorzitter van de kerkelijke instelling Sint Jacobs Godshuis te Den Haag, erekapelaan van de Soevereine Militaire Orde van Malta Associatie Nederland.

Met ingang van 18 juni 2011, bij gelegenheid van zijn 75e verjaardag, werd hem op eigen verzoek eervol ontslag verleend als lid van het pastoraal team van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer en tegelijkertijd ook eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastor Hans van Winkel heeft zich vierenvijftig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam.

Hans van Winkel was een innemende en aimabele persoonlijkheid, erudiet en met veel belangstelling voor kunst en cultuur. Het was een man van de Kerk en van geloof, beide heeft hij trouw en naar beste vermogen gediend.

Veel dank is het bisdom verschuldigd aan mevrouw Posthumus-Faber en mevrouw Speckens-van Tuyl die hem vele jaren trouw ter zijde hebben gestaan.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 63 januari-juni 2018 Nummer 1-2

BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Vastentijd 2018, 1 november 2017.....	1
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 55e Wereldgebedsdag voor roepingen 2018, 3 december 2017.....	6
INVOERING GEDACHTENIS ‘Maria, Moeder van de Kerk’ op maandag na Pinksteren, 3 maart 2018	11
REGLING GRATIS VOG VOOR PAROCHIEVRIJWILLIGERS VERLENGD, 12 februari 2018	13
OMGANG MET PERSOONSgegevens IN DE ROOMS- KATHOLIEKE KERK, 14 maart 2018	14
DECREET TOT VASTSTELLING VAN DE HERZIENE GEDRAGSCODE PASTORAAT, 10 april 2018	15
GEDRAGSCODE PASTORAAT, 13 april 2018	18
PRIVACYVERKLARING EN MODEL VERWERKERSOVEREENKOMST BESCHIKBAAR VOOR PAROCHIES, 24 mei 2018.....	32
R.-K. KERK BENOEMT FUNCTIONARIS GEGEVENS BESCHERMING LEDENADMINISTRATIE PAROCHIES, 30 mei 2018.....	34
KATHEDRAAL ROTTERDAM VIERT 50-JARIG JUBILEUM, 10 februari 2018.....	35
BEDEVAARTSEIZOEN BRIELLE START MET INZEGENING CIBORIUM, 18 april 2018	36
BRIEF aan parochies inzake bescherming persoonsgegevens, 17 mei 2018.....	37
BRIEF aan PCI'en inzake bescherming persoonsgegevens, 17 mei 2018.....	41
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de uitvaart van R.F.M. Lubbers, 20 februari 2018, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal.....	44
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op Palmzondag/ Wereldjongerendag, H. Petruskerk Leiden, 25 maart 2018	47

HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, 28 maart 2018, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal	49
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Daan Huntjens, 2 juni 2018, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal	53
KORTE VOORDRACHT BIJ JUBILEUM RAAD VAN KERKEN IN NEDERLAND Vertrouwen op de heilige Geest, Pinksteren, 21 mei 2018.....	57
ADDRESS AT THE BEGINNING OF THE INTERNATIONAL MEETING OF CIDSE , The Hague, May 23, 2018	62
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op de feestdag van de H. Antonius van Padua, 13 juni 2018, kerk en klooster H. Antonius van Padua te Den Haag.....	68
INLEIDING Samenvatting van de inleiding over eucharistie en aanbidding door Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, 30 juni 2018 kerk van de H. Antonius van Padua (De Boskant) in Den Haag.....	75
ALGEMEEN DECREET Diocesane afdracht parochies in het bisdom Rotterdam met ingang van 1 januari 2018, 21 maart 2018	78
DECREET Personele unie van besturen van de parochies H. Bonifatius te Rijswijk/Den Haag, Sint Maarten te Voorburg en Trinitas te Leidschendam als een tussenstap op weg naar fusie, 26 maart 2018	83
DECREET tot sluiting van de kerk Christus Dienaar te Zoeterwoude Dorp, 1 mei 2018	85
JAAROVERZICHT Pastorale personeelsmutaties 2017	88
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	90
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 20 maart 2018 (2018-1)	93
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 15 mei 2018 (2018-2).....	95
NECROLOGIE	96

